

**कायदेविषयक
मार्गदर्शन मोफत**

संपर्क
ॲड . सुशीला
मो नं 8766507294

सोमवार, ३० मार्च २०२६

Monday, 30 March 2026

महत्त्वाच्या बातम्या

युद्ध पुन्हा भडकणार ? इराण

नवी दिल्ली : अमेरिका आणि इराणमधील युद्धाला एक महिना झाला आहे. मात्र, अद्यापही हे युद्ध पूर्णपणे थांबलेले नाही. दोन्ही देशातील युद्ध थांबवण्यासाठी सध्या हालचाली सुरू असल्या तरी काही अटी शर्तीमुळे दोन्ही देशांनी यावर सहमती दर्शवलेली नाही. अमेरिका आणि इराणमधील युद्ध थांबवण्यासाठी पाकिस्तान मध्यस्थी करत असून यासाठी बैठका सुरू आहेत. मात्र, एकीकडे युद्ध थांबवण्यासाठी बैठका सुरू असताना दुसरीकडे अमेरिका इराणवर जमिनीवरून हल्ला करण्याची योजना आखत असल्याचा दावा इराणने केला आहे. राजनैतिक प्रयत्नांना न जुमानता अमेरिका गुप्तपणे जमिनीवरील आक्रमणाची योजना आखत आहे, असे इराणी संसदेच्या अध्यक्षांनी म्हटले आहे. मात्र, आम्ही कोणत्याही परिस्थितीत शरणगती पत्करणार नाही, असा इराणही इराणी संसदेच्या अध्यक्षांनी अमेरिकेला दिला आहे.

आखाती देशांतून आणखी

दोन एलपीजी टँकर रवाना

नवी दिल्ली : होमुझच्या सामुद्रधुनीतील युद्धसदृश परिस्थितीच्या पार्श्वभूमीवर भारतासाठी दिलासादायक बातमी आली आहे. आणखी दोन एलपीजी टँकरनी ही सामुद्रधुनी सुरक्षितपणे पार केली असून ते भारताच्या दिशेने येत आहेत. या ठंढकमध्ये देशाच्या दैनंदिन स्वयंपाकाच्या गरजा भागवण्यातका गॅस आहे. दरम्यान, सरकारने स्पष्टपणे सांगितले आहे की देशात गॅस आणि इंधनाची कोणतीही कमतरता नाही आणि लोकांनी घाबरून खरेदी करू नये.

1 एप्रिलपासून 10 नियम बदलणार

नवी दिल्ली : नवीन आर्थिक वर्षाच्या सुरुवातीला, म्हणजेच 1 एप्रिल 2026 पासून सर्वसामान्यांच्या जीवनावर थेट परिणाम करणारे 10 महत्त्वाचे आर्थिक बदल होणार आहेत. यांत एलपीजीच्या किंमतीपासून, प्रासिकर कायद्यापासून ते बँकिंग क्षेत्रातील दैनंदिन व्यवहारांपर्यंतच्या नियमांचा समावेश आहे. 1 एप्रिलपासून जुना 1961 चा प्रासिकर कायदा इतिहासजमा होणार असून, त्याजागी 'इक्म टॅक्स अॅक्ट 2025' लागू होईल. नव्या कायद्यात 'असेसेमेंट इयर' ऐवजी आता 'टॅक्स इयर' हा सुटसुटीत शब्द वापरला जाईल. नव्या टॅक्स रिजीममध्ये आता 12 लाख रुपयांपर्यंतच्या उत्पन्नावर कोणताही कर भरावा लागणार नाही. टीडीएससाठी फॉर्म 16 आणि 16 ए ऐवजी आता फॉर्म 130 आणि 131 चा वापर करावा लागेल. तसेच, पॅन कार्ड बनवण्यासाठी आता केवळ आधार पुरेसे नसून, 10 वीची गुणपत्रिका किंवा पासपोर्ट अनिवार्य असेल. एलपीजी, सीएनजी, पीएनजी, एटीएफ - इराण-इरायल युद्धामुळे एलपीजी पुरवठा विस्कळीत झाला असून, 1 एप्रिलला सिलिंडरच्या दरात बदल होण्याची शक्यता आहे. बँकिंग क्षेत्रात एचडीएफसी आणि बंधन बँक मोफत एटीएम व्यवहारांची मर्यादा बदलणार असून, ही मर्यादा प्रत्येकी 5 आणि 3 करणार आहे. या मर्यादेबाहेरील व्यवहारांवर 23 ते 25 रुपयांपर्यंत शुल्क आकारले जाईल. पंजाब नॅशनल बँकेनेही डेबिट कार्डद्वारे रोख काढण्याची मर्यादा 75,000 वरून 50,000 रुपयांपर्यंत कमी केली आहे. रेल्वे तिकीट रद्द करण्याच्या नियमात मोठा बदल करण्यात आला आहे. आता रेल्वे सुटण्यापूर्वी 8 तासांच्या आत तिकीट रद्द केल्यास एकही रुपया रिफंड मिळणार नाही, ही मर्यादा आधी 4 तास होती. 8 ते 24 तास आधी रद्द केल्यास 50 टक्के रक्कम परत मिळेल.

पालकांच्या देखभालीसाठी कर्मचाऱ्यांच्या पगारात होणार कपात

तेलंगणा राज्यात ऐतिहासिक विधेयक सादर !

हैदराबाद : तेलंगणा सरकारने रविवारी विधानसभेत 'तेलंगणा एम्प्लॉईज अकाऊंटॅबिलिटी अँड मॉनिटरिंग ऑफ पॅरेंटल सपोर्ट बिल, 2026' सादर केले. हे प्रस्तावित विधेयक जर विधानसभेत मंजूर झाले तर, आपल्या पालकांकडे दुर्लक्ष करणाऱ्या आणि त्यांना आधार देण्यात अपयशी ठरणऱ्या खासगी तसेच सार्वजनिक क्षेत्रातील कर्मचाऱ्यांचा पगार कापण्यात येणार आहे. विशेष बाब म्हणजे हा प्रस्तावित कायदा आमदार आणि खासदार, तसेच नामनिर्देशित सदस्य आणि स्थानिक स्वराज्य संस्थांवर निवडून गेलेले प्रतिनिधी य यांना देखील लागू असणार आहे. या विधेयकानुसार, ज्या ज्येष्ठ नागरिकांकडे त्यांची मुले दुर्लक्ष करत आहेत ते जिल्हाधिकाऱ्यांकडे अर्ज दाखल करू शकतात. या प्रकरणात निर्णय घेण्यासाठी जिल्हाधिकारी हे नियुक्त करण्यात आलेले अधिकारी असतील. अशा प्रकरणांमध्ये तक्रारदारांनी त्यांची कापणे स्पष्ट करणे, तसेच सर्व स्रोतांकडून मिळणाऱ्या उत्पन्नाचा तपशील उघड करणे अपेक्षित आहे. विधेयकानुसार, जिल्हाधिकाऱ्यांकडे तक्रार दाखल करण्यात आल्यानंतर संबंधित अधिकाऱ्याने ती मिळवल्यापासून 60 दिवसांच्या आत निर्णय घेणे आवश्यक आहे. या काळ्यात पालक आणि नोकरदार कर्मचारी या दोघांचे म्हणणे ऐकून घेतले जाईल. सुनावणीनंतर, पगारातून किती रक्कम कपात करायची हे स्पष्ट करणारा आदेश जारी केला जाईल. कपात केलेली ही रक्कम थेट संबंधित पालकांच्या बँक

खात्यात जमा केली जाईल. या विधेयकात फक्त जन्मदात्या पालकांसाठीच नाही, तर सावत्र पालकांसाठी देखील तरतुद करण्यात आलेली आहे. या विधेयकात म्हटले आहे की, मुलांवर अवलंबून असलेल्या पालकांपैकी एकाचा मृत्यू झाल्यास तर जिवंत असलेले पालक संबंधित नियुक्त अधिकाऱ्यांना किंवा सिनियर सिटीझन कमिशनकडे पगारातून कापली जाणारी रक्कम आपल्या खात्यात हस्तांतरित करण्याच्या मागणीचा अर्ज करू शकतात.

या विधेयकात एक सिनियर सिटीझन कमिशन देखील स्थापन करण्याचे प्रस्तावित आहे. ज्यामध्ये उश्ण प्रकरणांमधील जिल्हाधिकाऱ्यांच्या आदेशांविरुद्ध अपील करता येईल. या आयोगाचे अध्यक्ष मुख्य आयुक्त असतील, जे उच्च न्यायालयाचे निवृत्त न्यायाधीश असतील. या आयोगामध्ये प्रशासन, सरकार किंवा समाजिक क्षेत्रातील अनुभव असलेले दोन सदस्यही असतील. या आयोगाला अर्ध-न्यायिक (Quasi-Judicial) अधिकार असतील, ज्यामध्ये चौकशी करणे, साक्षीदारांना समन्स बजावणे आणि दंड आकारणे या अधिकारांचा समावेश असेल.

नवी दिल्ली : लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी यांनी गुजरातमध्ये दलित आणि आदिवासी समुदायांवरील वाढत्या अत्याचारांसंदर्भात केंद्र आणि राज्य सरकारांवर गंभीर आरोप केले आहेत. राज्यात द्वेष, भेदभाव आणि हिंसाचाराचे वातावरण सातत्याने वाढत आहे, असे ते म्हणाले.

2016 च्या उना येथील चाबकाचे फटकेबाजीच्या घटनेचा संदर्भ देत राहुल गांधी म्हणाले की, त्या घटनेने संपूर्ण देशाला हादरवून सोडले होते. त्यावेळी चार दलित तरुणांना सार्वजनिकरित्या चाबकाचे फटके मारण्यात आले होते. ते म्हणाले की, जवळपास एक दशक उलटूनही पीडितांना अद्याप न्याय मिळालेला नाही, ही स्वतःच एक मोठी अपयशी बाब आहे. राहुल गांधी यांनी अलीकडेच

जोपर्यंत न्याय मिळत नाही तोपर्यंत संघर्ष सुरूच राहील.

राहुल गांधी म्हणाले की, भाजपशासित गुजरातमध्ये दलित आणि आदिवासींवरील अत्याचार वाढले आहेत. त्यांनी असाही दावा केला की, हेव मॉडेल आता देशभरात राबवले जात आहे, जे लोकशाही मूल्यांच्या विरोधात आहे. राहुल गांधी म्हणाले, 'मी या कुटुंबांसोबत पूर्वीही उभा राहिलो आहे, आजही त्यांच्यासोबत आहे आणि जोपर्यंत त्यांना न्याय मिळत नाही तोपर्यंत मी त्यांच्यासाठी आवाज उठवत राहीन.' त्यांनी सोशल मीडियावर असेही म्हटले की, उना येथील पीडित गेल्या 10 वर्षांपासून न्यायासाठी घरोघरी फिरत आहेत.

गुजरातच्या दलित आणि आदिवासी प्रतिनिधी मंडळची भेट घेतली. या बैठकीदरम्यान त्यांनी अनेक पीडितांच्या कथाण्या ऐकल्या. त्यांनी सांगितले की, काही प्रकरणांमध्ये लोकांना निवृणपणे मारहाण करण्यात

आली, ज्यामुळे

त्यांच्या हातांना अनेक हाडे मोडली, तर दुसऱ्या एका प्रकरणात एका माणसाला जिवंत जाळण्यात आले. काँग्रेस नेते म्हणाले की, या घटना केवळ तुरळक गुन्हे नाहीत, तर त्यातून भीती आणि अन्याय असलेल्या वातावरणाचे चित्र स्पष्ट होते. त्यांनी असा आरोप केला की, जे आपल्या हक्कांसाठी आवाज उठवतात, त्यांना धमक्या, हिंसाचार आणि अगदी हत्येच्या माध्यमातून दडपले जाते.

तेलंगणा विधानसभेत गदारोळ

हैदराबाद : तेलंगणा विधानसभेत सोमवारी तीव्र राजकीय नाट्य पाहायला मिळाले. कामकाजात वारंवार व्यत्यय आणल्याबद्दल आणि गोधळ घातल्याबद्दल भारत राष्ट्र समितीच्या (बीआरएस) चोवीस आमदारांना दोन दिवसांसाठी निलंबित करण्यात आले. या निलंबनानंतर, विरोधी पक्षाने सरकारवर लोकशाहीचा गळा घोटल्याचा आरोप केला.

खरे तर, या संपूर्ण वादाचे मूळ राज्याचे महसूल मंत्री पोंगुलेटी श्रीनिवास रेड्डी यांच्यावरील भ्रष्टाचार आणि अवैध खाणकामाच्या आरोपांमध्ये आहे. सोमवारी सभागृहाच्या कामकाजाला सुरुवात झाली. प्रमुख विरोधी पक्ष बीआरएसचे आमदार या मुद्द्यावर आक्रमक झाले. विरोधी सदस्यांनी या आरोपांची चौकशी करण्यासाठी 'सभा समिती' स्थापन करण्याची मागणी केली. विरोधी पक्षाने या मुद्द्यावर कामकाज तहकूब करण्याचा प्रस्ताव आणण्याचाही प्रयत्न केला. मात्र, विधानसभा अध्यक्ष गद्दाम प्रसाद कुमार यांनी

तो प्रस्ताव सरळ फेटाळून लावला. प्रस्ताव फेटाळल्यानंतर विरोधी पक्षाचे आमदार संतप्त झाले. ते घोषणाबाजी करत सभागृहाच्या मध्यभागी घुसले. या गोंधळामुळे सभागृहाचे कामकाज पूर्णपणे ठप्प झाले.

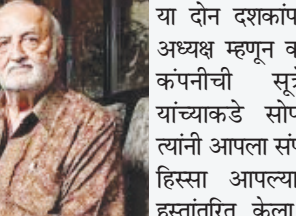

तो प्रस्ताव सरळ फेटाळून लावला. प्रस्ताव फेटाळल्यानंतर विरोधी पक्षाचे आमदार संतप्त झाले. ते घोषणाबाजी करत सभागृहाच्या मध्यभागी घुसले. या गोंधळामुळे सभागृहाचे कामकाज पूर्णपणे ठप्प झाले.

भारतीय उद्योग क्षेत्रातील ज्येष्ठ व्यक्तिमत्त्व विजयपत सिंघानिया यांचे निधन

नवी दिल्ली : रेमंड ग्रुपचे माजी अध्यक्ष विजयपत सिंघानिया यांचे शनिवारी संध्याकाळी निधन झाले. ते 87 वर्षांचे होते. ग्रुपचे सध्याचे अध्यक्ष आणि व्यवस्थापकीय संचालक गौतम सिंघानिया यांनी त्यांच्या निधनाची घोषणा केली. रेमंड ग्रुपच्या प्रवक्त्याने सांगितले की, विजयपत सिंघानिया यांच्यावर रविवारी अंत्यसंस्कार करण्यात येतील. विजयपत सिंघानिया यांना 2006 साली भारताचा प्रतिष्ठित पद्मभूषण पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. ते एक उत्साही वैमानिक

म्हणूनही ओळखले जात होते आणि हॉट विजयपत सिंघानिया यांचे शनिवारी संध्याकाळी निधन झाले. ते 87 वर्षांचे होते. ग्रुपचे सध्याचे अध्यक्ष आणि व्यवस्थापकीय संचालक गौतम सिंघानिया यांनी त्यांच्या निधनाची घोषणा केली. रेमंड ग्रुपच्या प्रवक्त्याने सांगितले की, विजयपत सिंघानिया यांच्यावर रविवारी अंत्यसंस्कार करण्यात येतील. विजयपत सिंघानिया यांना 2006 साली भारताचा प्रतिष्ठित पद्मभूषण पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. ते एक उत्साही वैमानिक

सिंघानिया यांनी जे.के. सिंघानिया यांनी घातलेल्या पायाचे संपोषण केले आणि रेमंडला 12,000 कोटींच्या साम्राज्यात रूपांतरित केले.

अशोक खरातच्या पोलीस कोठडीला 1 एप्रिलपर्यंत मुदतवाढ

नाशिक : नाशिक न्यायालयाने बलात्कार प्रकरणात अटक करण्यात आलेल्या स्वयंघोषित 'देवमाणूस' अशोक खरात याची पोलीस कोठडी 1 एप्रिलपर्यंत वाढवली आहे. नाशिक जिल्ह्यातील मिरगाव येथील एका मंदिर ट्रस्टचे प्रमुख असलेल्या खरातला 18 मार्च रोजी अटक करण्यात आली होती. एका महिलेने आरोप केला आहे की, त्याने तीन वर्षे तिच्यावर वारंवार बलात्कार केला. आतापर्यंत शहरातील सरकारवाडा पोलीस ठाण्यात त्याच्या विरोधात 10 एफआयआर दाखल करण्यात आले आहेत, त्यापैकी आठ लैंगिक छळ किंवा शोषणाशी संबंधित आणि दोन फसवणुकीशी संबंधित आहेत. पोलिसांच्या माहितीनुसार, या प्रकरणाचा तपास करणाऱ्या विशेष तपास पथकाला गेल्या काही दिवसांत फोनवर 100 हून अधिक तक्रारी प्राप्त झाल्या आहेत, ज्यात बहुतेक तक्रारदार महिला आहेत. दोन असत्यययीन मुलींचा विनयभंग केल्याप्रकरणी एका व्यक्तीला अटक करण्यात आली.

एसआयआर धुवीकरणाचे सर्वात मोठे शस्त्र

नवी दिल्ली : 2026 च्या विधानसभा निवडणुकांच्या पार्श्वभूमीवर पश्चिम बंगालमध्ये जातीय धुवीकरण तीव्र होत आहे. हे आता केवळ निवडणुकीच्या घोषणाबाजीपुरते मर्यादित राहिलेले नाही, तर ते तळगाळतील सातत्यपूर्ण संघटन चळवळीच्या रूपात प्रकट होत आहे. या विकसित होत असलेल्या अस्मिता-आधारित राजकारणामध्ये विशेष सखोल पुनरावलोकन (SIR) प्रक्रिया हा एक प्रमुख वादाचा मुद्दा म्हणून समोर आला आहे. विशेष सखोल पुनरावलोकन (SIR) प्रक्रिया आणि तीव्र वैचारिक उलथापालथ यांच्या एकत्रित परिणामामुळे निवडणुकीचे मैदान एका बहुस्तरीय लढतीत रूपांतरित होत आहे, जिथे मतदारांची संख्या आणि अस्मिता-आधारित संघटन यांच्यात संघर्ष होत आहे.

2021 मध्ये नागरिकत्व सुधारणा कायदा (सीएफ) आणि राष्ट्रीय नागरिक नोंदणी (एनआरसी) यांवरून मतभेद केंद्रित झाले होते, तर आता उदयास येत असलेली स्पर्धा मतदार म्हणून कोण पात्र ठरते, हे ठरवणाऱ्या मुद्द्यावर केंद्रित झाली आहे. एसआयआर प्रक्रिया धुवीकरणाला निवडणुकीच्या वक्तृत्वातून थेट निवडणुक वैधतेच्या लढाईत रूपांतरित करत आहे, ज्यामध्ये 'घुसखोरी' आणि 'अल्पसंख्याक तुष्टीकरण' यांसारखे विषय वारंवार समोर येत आहेत. दरम्यान, तृणमूल काँग्रेसचे नेते फिख्रुद्द हक्की म्हणाले, 'भाजपला अल्पसंख्याकांचे मतदानाचा हक्क काढून घेऊन निवडणुका लढवण्याच्या आहेत. आम्ही निवडणुकीतील फायद्यासाठी धुवीकरण होऊ देणार नाही.'

मतदार रादीतून सुमारे 64 लाख नावे वगळण्यात आली.

पुनर्विलोकन प्रक्रियेदरम्यान आतापर्यंत मतदार रादीतून जवळपास 64 लाख नावे वगळण्यात आली आहेत आणि आणखी लाखो नावांची छाननी सुरू आहे. या मोठ्या प्रमाणाने राजकीय समीकरण डबमळीत केली असून, चुरशीच्या लढती असलेल्या मतदारसंघांमध्ये अनिश्चितता निर्माण केली आहे. भाजपने, विशेषतः सीमावर्ती जिल्ह्यांमधील अवैध स्थलांतर आणि एसआयआरला (SIR) एक आवश्क 'निवडणुक सुधारणा' म्हणून सादर केले आहे. केंद्रीय मंत्री सुकांत मजुमदार म्हणाले, सीमावर्ती जिल्ह्यांमधील अवैध स्थलांतर आणि लोकसंख्याशास्त्रीय बदल ही खरी चिंतेची बाब आहे. या समस्या राज्याच्या अस्मितेवर आणि सुरक्षेवर परिणाम करतात.

राजकीय विश्लेषक सुमन भट्टाचार्य म्हणाले, '2021 मध्ये, निवडणुक प्रचारादरम्यान धुवीकरण शिगेला पोहोचले होते. आता आपण जे पाहत आहोत, ती अधिक सातत्यपूर्ण आणि तळगाळतील एकचूट आहे, आणि एसआयआरने या बदलाला आणखी गती दिली आहे.'

55 लाखांहून अधिक सिलिंडर वितरित : केंद्र सरकार

नवी दिल्ली : पेट्रोलियम मंत्रालयाने रविवारी स्पष्ट केले की, देशात घरगुती एलपीजी सिलिंडरच्या पुरवठा सामान्य आहे. शनिवारी 55 लाखांहून अधिक एलपीजी सिलिंडरचे वितरण करण्यात आले, तसेच 64,000 पाच-किलोग्राम वजनाच्या फ्री-ट्रेड सिलिंडरची विक्रीही झाली. मंत्रालयाच्या म्हणण्यानुसार, कोणत्याही एलपीजी वितरकांकडे साठा संपल्याचे वृत्त नाही. उद्योग पातळीवर एलपीजी सिलिंडरचे ऑनलाइन बुकिंग 94 टक्के पर्यंत वाढले आहे. वितरक पातळीवर कोणतीही नुटी टाळण्यासाठी, डिलिव्हरी ऑर्थेंटिकेशन कोड आधारित डिलिव्हरीची टक्केवारी फेब्रुवारीमधील 53 टक्के वरून 84 टक्के पर्यंत वाढवण्यात आली आहे.

सरकारने म्हटले आहे की, सर्व तेल शुद्धीकरण कारखाने पूर्ण क्षमतेने कार्यरत असून कच्च्या तेलाचा पुरेसा साठा उपलब्ध आहे. देशात पेट्रोल आणि डिझेलचाही पुरेसा साठा आहे. देशांतर्गत वापराला आधार देण्यासाठी तेल शुद्धीकरण कारखान्यांमधून होणारे एलपीजीचे उत्पादन वाढवण्यात आले आहे. देशभरातील सर्व पेट्रोल पंप सामान्यपणे कार्यरत आहेत. सरकारने ग्राहकांना एलपीजी वितरकांकडे जाणे टाळून ऑनलाइन बुकिंग करण्याचे आवाहन केले आहे. नागरिकांना पीएनजी आणि इंडक्शन/इलेक्ट्रिक कुकटॉप यांसारख्या पर्यायी इंधनाचा वापर करण्याची विनंतीही करण्यात आली आहे. सरकारने म्हटले आहे की, सर्व नागरिकांनी आपल्या दैनंदिन वापरात ऊर्जेची बचत करण्यासाठी आवश्यक प्रयत्न करावेत.

38 हजार मेट्रिक टन पेट्रोल-डिझेल श्रीलंकेला रवाना

नवी दिल्ली : मध्यपूर्वेत सुरू असलेल्या युद्धामुळे जागतिक ऊर्जा पुरवठा विस्कळीत झाला आहे. विशेषतः आशियातील देशांवर याचा मोठा परिणाम झाला आहे. श्रीलंकेलाही याचा मोठा फटका बसला असून, तिथे इंधनाची तीव्र टंचाई भासत आहे. पेट्रोल आणि डिझेलच्या तुटवड्यामुळे वाहनांची वाहतूक ठप्प झाली. सरकारला सुट्ट्या जाहीर कराव्या लागल्या. अशा कठीण प्रसंगी भारताने एका जबाबदार शेजाऱ्याचे कर्तव्य पार पाडत, पुन्हा एकदा मदतीचा हात पुढे केला आणि 38 हजार मेट्रिक टन इंधनाचा पुरवठा करून, श्रीलंकेला वाचवले. मार्च महिन्याच्या दुसऱ्या आठवड्यापासून अमेरिका आणि इराकला इराणवर हल्ले सुरू केल्यानंतर खाडी प्रदेशातून होणारा तेल पुरवठा जवळपास ठप्प झाला आहे. तेल टँकर आणि रिफायनरीवरील हल्ल्यांमुळे अनेक पुरवठादारांनी श्रीलंकेला इंधन पुरवठा थांबवला. परिस्थिती गंभीर झाल्यानंतर 24 मार्च 2026 रोजी श्रीलंकेचे राष्ट्रध्यक्ष अनुर कुमार दिसानायके आणि भारताचे प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी यांच्यात दूरध्वनीवर चर्चा झाली. त्यानंतर भारताने इंडियन ऑईल कॉर्पोरेशनच्या 'लंका आयओसी' या कंपनीमार्फत 20,000 मेट्रिक टन डिझेल आणि 18,000 मेट्रिक टन पेट्रोल श्रीलंकेकडे पाठवले. ही खेपे 28 मार्च रोजी श्रीलंकेत पोहोचली. या मदतीबद्दल श्रीलंकेच्या राष्ट्रध्यक्षांनी भारताचे आभारही मानले.

बहुजन सौरभ

इथे संपर्क साधावा

प्रवीण गायकवाड

09850301528
विश्वकर्मा नगर, कुकडे लाऊड,
वंजानानगर, एम्प्रेस मिल कॉलनी

निलेश कांबळे

मो.नं. 94236 34976

एरिया : उंटरखाना, दत्तात्रयनगर,

सुभेदार ले आऊट , म्हाळगीनगर

सुनील कुंभारे

मो.नं. 98238 94329

विशाखा नारायण

मो नं 99602 41648

एरिया : जोगी नगर , काशी नगर,

धाडीवाल ले आऊट,

सुयोग नगर, रानवाडी

प्रमोद चहांदे

मो नं 9273170800

जोगी नगर, धाडीवाल ले आऊट,

संयोग नगर, नरेंद्र नगर,

चंदू नगरारे

मो.नं. 9975968852

शताब्दी नगर, काशी नगर,

अभयनगर, जयवंतनगर,

भीम नगर, जोगी नगर.

निलेश वालदे

मो.नं.9764772886

मोहन नगर. गौतम नगर,

गड्ढीगोदाम परिसर

मसाकर

918080158604

धाडीवाल ले आऊट.

लिना विनोद भोवते

मो.नं. 9021770694

इंदोरा, जरीपटका, भीमचौक,

नाराधनी

प्रविण राजाराम ठवरे

मो.नं. 9372331798

मंडिल टाऊन, बेझनबाग.

रितेश अनिल बोदेले

मो.नं. 9511843694

WCL पॉव ग्रीड

गगन प्रताप नाहारकर

मो.नं. 8793389936

मेकोसाबाग, नवा नकाशा.

प्रमोद बागडे

मो.नं. 9764973627

इंदोरा, सुगत नगर.

वी प्रकाश राव

मो.नं. 9022621075

भीमचौक, बेझनबाग, मेकोसाबाग.

पुष्पीत कराडे

मो.नं. 8055416108

वैशाली नगर, राणी दुर्गावती चौक.

राहुल राजकुमार जांबुळकर

मो.नं. 9673392025

नारी.

श्रीकांत वासनिक

मो.नं. 9767624345

काचीपूरा, बाबूळखेडा, पार्वती नगर,

रमा नगर, जय भिम नगर.

मंगेश शंभरकर

मो.नं. 9970258703

नरेंद्र नगर, सुयोग नगर, भिम नगर,

शताब्दी नगर.

निळकंठ वि. जवादे

मो.नं. 9623773365

रमा नगर, मनीष नगर.

विनोद कृष्णराव डूले

वेदांगा न्यूजपेपर, झिंगाबाई टाकव्ही,

गोधनी रोड, . 7447767922

आ

संपादकीय इराण युद्ध : महासत्तांची दादगिरी

इराण आणि अमेरिका यांच्यातील वाढता संघर्ष हा केवळ दोन देशांतील वाद नसून, तो संपूर्ण जागतिक व्यवस्थेला हद्दरा आहे. शांतता, मानवाधिकार आणि लोकशाहीचे गोड बोल बोलण्याचा महसत्ताच आज युद्धाच्या आगीत तेल ओतताना दिसत आहेत. या संघर्षाने एक गोष्ट केली आहे - आंतरराष्ट्रीय कायदे, करार आणि संस्था या केवळ कागदपत्री उरल्या आहेत. अमेरिकेच्या नेतृत्वाकडून गुरपरसविरोधी संदेश परिस्थिती अधिकच गुंतागुंतीची बनवत आहेत. एका बाजूला युद्ध छेडले जाते, तर दुसऱ्या बाजूला अचानक माघीरचे संकेत दिले जातात. डोनाल्ड ट्रम्प यांच्यासारख्या नेत्यांच्या धोरणामुळे हा गोंधळ अधिक वाढतो. सैनिकांना रणांगणात पाठवून त्यांच्याकडून बलिवान मागायचे आणि नंतर राजकीय फायद्यासाठी निर्णय बदलायचे - ही पद्धत केवळ अनैतिक नाही, तर ती राष्ट्रीय सुरक्षेलाही धोकादायक आहे. दुसरीकडे, इराणने दिलेले इशारे हे केवळ राजकीय विधान नव्हते, तर ते गंभीर चेतावणी होती. अमेरिकेच्या हस्तशेपांमुळे संपूर्ण मध्यपूर्व अस्थिर होऊ शकतो, याची जाणीव इराणने बाबराव करून दिली होती. परंतु महासत्तांच्या अहंकारामुळे या इशार्यांना फारसे महत्त्व दिले गेले नाही. परिणामी, आज संपूर्ण प्रदेश युद्धाच्या उंबरठ्यावर उभा आहे. या संघर्षातील सर्वात धक्कादायक बाब म्हणजे आंतरराष्ट्रीय कायद्यांचे अहो असलेले उपड उखेचन. जिनेझा करार हे युद्धाच्या काळात नागरिकांचे संरक्षण आणि मानवी हक्क जपण्यासाठी अस्तित्वात आहेत. त्याचप्रमाणे संयुक्त राष्ट्र संघ आणि त्याचे घटक संस्थांनी जगात शांतता राखण्याची जबाबदारी स्वीकारलेली आहे. मात्र, प्रत्यक्षात या संस्था भगवाी कारवाई करणात अपसारी ठरत आहेत. याचरोबरेर आंतरराष्ट्रीय फौजदारी न्यायालय (ICC) सारख्या संस्थांचे अस्तित्त्वही प्रश्नचिन्हाखाली आले आहे. यामुळे जगभरात एक धोकादायक संदेश जातो - शक्तिशाली देशांना कोणताही कायदा लागू होत नाही. या पार्श्वभूमीवर भारताची भूमिका देखील विचार करण्यासारखी आहे. भारत स्वतःला जागतिक स्तरावर एक जबाबदार आणि लोकशाहीवादी राष्ट्र म्हणून सादर करतो. मात्र, अशा गंभीर आंतरराष्ट्रीय प्रश्नांवर भारताची भूमिका अनेकदा अस्पष्ट आणि संकोचपूर्ण दिसते. फ्लिकडे अमेरिकेशी असलेले आर्थिक आणि धोरणात्मक संबंध, तर दुसरीकडे इराणसारख्या देशाशी असलेले पारंपरिक संबंध - या द्वंद्वत भारत स्पष्ट भूमिका घेण्यास टाळटाळ करताना दिसतो. ही भूमिका दोषकांना दृष्टिकोनातून भारताच्या वैशिष्ट्यांवर परिणाम करू शकते. या परिस्थितीतून मार्ग काय? यासाठी ठोस आणि कठोर उपाययोजना आवश्यक आहेत. सर्वप्रथम, युद्ध छेडणाऱ्या देशांवर आंतरराष्ट्रीय स्तरावर आर्थिक निर्बंध आणि दंड लादले गेले पाहिजेत. दुसरे म्हणजे, युद्धामुळे झालेल्या नुकसानभरपाईसाठी एक जागतिक निधी निर्माण केला पाहिजे, ज्यामध्ये सर्वभागी देशांकडून अनिवार्य योगदान घेतले जाईल. तसेच, युद्ध विमा प्रणाली लागू करण्याची गरज आहे. ज्या देशांना युद्ध करावचे आहे, त्यांनी आधीच आर्थिक जबाबदारी स्वीकारली पाहिजे. याशिवाय, आंतरराष्ट्रीय न्यायालयांना अधिक अधिकार देऊन त्यांना स्वतंत्रपणे कारवाई करण्यास सक्षम केले पाहिजे. जर आता ठोस पावले उचलली नाहीत, तर भविष्यात अशा संघर्षाची संख्या वाढेल आणि जग अधिक अस्थिर बनेल. आंतरराष्ट्रीय कायदे आणि संस्था यांना बळकट करणे ही काळाची गरज आहे. इराण-अमेरिका संघर्षाने जगासमोर एक आरसा ठेवला आहे, या आरशात आपल्याला दिसते ते वास्तव भयावह आहे - एक असे जग जिथे न्याय नाही, समता नाही, आणि शांतता ही केवळ एक कल्पना आहे. आता निर्णय जागतिक समुदायाने घ्यायचा आहे - आपण या दिशेनेच पुढे जाणार आहोत का, की एक न्याय्य आणि शांततापूर्ण जग निर्माण करण्यासाठी प्रयत्न करणार आहोत?

भारताची भूमिका : धोरणात्मक मौन की नैतिक अपयश?
भारत या संघर्षात ज्या प्रकारे वागताना दिसतो, ती भूमिका केवळ 'संतुलित परराष्ट्र धोरण' म्हणून मांडणे ही वास्तवाची दिशाभूत आहे. प्रत्यक्षात हे धोरण अनेकदा मौन, संकोच आणि स्वास्थी तडजोड यांचे मिश्रण वाटते. पहिला आणि सर्वात गंभीर मुद्दा म्हणजे : भारताची स्पष्ट भूमिका नसणे. अमेरिका व इराण सोबत भारताचे संबंध, दोन्ही बाजू सांभाळताना भारत 'कोणच्याही विरोधात नाही' अशी भूमिका घेतो. दुसरे म्हणजे, भारत स्वतःला 'जगातील सर्वात मोठी लोकशाही' म्हणवतो, पण जेव्हा आंतरराष्ट्रीय कायद्यांचे उल्लंघन उपडणगे होत असते, तेव्हा भारताचा आवाज का ऐकू येत नाही? संयुक्त राष्ट्र संघ किंवा संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषद सारख्या संस्थांवर भारताने ठाम भूमिका घेतली पाहिजे होती. परंतु भारताची भूमिका बहुतेक वेळा राजनैतिक शब्दकळेत अडकलेली आणि परिणामशून्य दिसते. तिसरा मुद्दा म्हणजे आर्थिक आणि सामाजिक दबावाखालील धोरण. अमेरिकेशी वाटाची भागीदारी, संरक्षण करार, गुंतवणूक आणि जागतिक राजकारणातील समीकरणे यामुळे भारत अनेकदा स्वतंत्र भूमिका घेण्यास कचरतो. परिणामी, भारताची प्रतिमा एक स्वतंत्र, निर्णायक शक्ती म्हणून नव्हे, तर महासत्तांच्या सावलीत उभी असलेली राष्ट्र अशी तयार होते. चौथा मुद्दा - नैतिक नेतृत्वाचा अभाव. भारताने इतिहासात गुटनिश्पेक्ष चळवळीचे नेतृत्व केले, शांतता आणि सहअस्तित्वाचा संदेश दिला. पण आजच्या काळात, जेव्हा जगाला नैतिक नेतृत्वाची गरज आहे, तेव्हा भारताने मौन अधिकच ठळक दिसते. जर भारतानेच ठाम भूमिका घेतली नाही, तर मग कोण घेणार?

याच पार्श्वभूमीवर युद्धादुर्गे आणि मानवाधिकार उल्लंघनांवरोधात भारताने आक्रमकपणे आवाज उठवला असता, तर त्याची जागतिक प्रतिमा अधिक मजबूत झाली असती. शेवटी, भारतासमोर आज एक स्पष्ट निवड आहे - तो फक्त आर्थिक आणि राजकीय स्वास्थे जपणारा देश राहणार का, की न्याय, शांतता आणि आंतरराष्ट्रीय कायद्यांचा खरा पुरस्कर्ती बनणार? आजचे मौन उघाची कमकुवतता ठरू शकते. आणि जर भारताने वेळेत आपली भूमिका बदलली नाही, तर जागतिक पटलावर त्याचे महत्त्व 'उदयोन्मुख महासत्ता' म्हणून नव्हे,तर 'संघिसाधू राष्ट्र' म्हणूनच ओळखले जाईल. ■■

बहुजन मानस

हिंदूराष्ट्र ही संकल्पना मुस्लिम आणि ख्रिश्चनविरोधी असण्याची सर्वसाधारण समज आहे. मुस्लिम हे हिंदूंचे कट्टर शत्रू या कल्पनेवर जास्त जोर दिला जातो. मुस्लिमांना शत्रू समजण्याची भूमिका वि. दा. सावरकरांनी हिंदू महासभा, अभिनव भारताच्या माध्यमातून मांडली आणि नंतर संघाच्या माध्यमातून प्रसारित केली गेली.

रा. स्व. संघाचे दुसरे संघप्रमुख मा. स. गोळवलकर यांनी सातत्याने मुस्लिमविरोधी विषारी लेखन केले. टिळक आहे डेंडोवार यांनी मुस्लिमविरोधी विषारी विचारांचे बिजारीपण केलेले होते. गोळवलकर म्हणतात, मुस्लिमांनी या देशावर 800 वर्षे राज्य केले आणि त्यादरम्यान ब्राह्मणी वर्चस्व कमी करण्याचे काम केले. (त्याचे दुःख मुस्लिम इष्टातून व्यक्त होते) ही खरी दुखती नस आहे. संघ मुस्लिमांना टारगेट का करतो? आर्यांनी दुष्ट भावनेतून आपले वर्चस्व कायम ठेवण्याच्या वाईट हेतूने भारतात जातीयव्यवस्था प्रस्थापित केली. बुद्ध विचारांच्या प्रभाव काळात काही काळपर्यंत वर्षे व्यवस्थेचा विचार थोपविला गेला. बुद्धाचा विचार हा आर्यांसारखा युद्धखोर, विजयसक्त नव्हता, तर तो विजयसक्त ब्राह्मणी संस्कृतीला, वर्ण-जातीयव्यवस्थेला बदलविण्यासाठीचा विचार होता. बुद्धविचारांनी वर्णाजातीयव्यवस्थेचा प्रभाव बऱ्याच प्रमाणात कमी केला; परंतु ती स्थिती जास्त काळ राहिली नाही. आर्यांनी बुद्धसंस्कृतीचा पुन्हा पाडाव केला, हिंसक मुस्लिमांच्या विरोधात लढू नये, या उद्देशाने बहुजनांना मूर्ख बनविण्यासाठी मुस्लिमांना टारगेट केले जाते. आर्यांचे मूळ शत्रू मुस्लिमांशी नसून मूलनिवासी, सिंधजनांशी, बहुजन समाजाशी आहे. सिंधुजन या देशातील मूलनिवासी सध्थ समाज आहे. मुस्लिम शेकडो वर्षांनंतर आलेले आहेत. जेव्हा जेव्हा मागास जाती समतेसाठी संघर्ष करतात किंवा राजकीय सत्ता मिळवून समतेसाठी प्रयत्न करतात, जातीयव्यवस्थेला

बहुजन, हिंदुराष्ट्र आणि मुस्लीम

पाया बंधुभावावर आधारित आहे. त्यामुळे ब्राह्मणी सत्तेकडून ज्या जातींना अमानवी वागणूक मिळत होती, त्या जातींनी इस्लाम धर्म स्वीकारला. ब्राह्मणी वर्चस्वाला तडे जाऊ लागले. परिणामी ब्राह्मण वेगळे पडू लागले आणि खालच्या जातींवरील नियंत्रण कमी होऊ लागले. ब्राह्मणी वर्चस्वाला ओहोटी लागली. ब्राह्मणी वर्चस्वाला उतरती कळव लागल्याने ते अस्वस्थ झाले. हा त्यांच्यासाठी प्रतिकूल काळ होता. छत्रपती शिवाजी यांनी मुस्लिम शासकांना भारताच्या काही भागात पराभूत केले. या मुस्लिम शासकांमुळे ब्राह्मणी वर्चस्वाला ओहोटी लागली होती, त्या मुस्लिम शासकांना पराभूत करण्याचे कार्य शिवाजींनी केल्यामुळे संघ विचारक गोळवलकर शिवाजींना हिंदुराष्ट्राचा नायक म्हणून आपल्या 'वई और अवर नेशनहड डिफाईंड' या पुस्तकात गौरव करतात. त्यानंतर ब्राह्मणांनी आपली आक्रमकता वाढवली नंतर शिवाजींची सत्ता ताब्यात घेत आपली सत्ता-पेशवाई स्थापित करतात. काही आणखी जातींची साथ घेऊन राज्यव्तिरार करतात. मुस्लिम द्वेषाचे आणखी एक कारण आहे की, इतर धर्मपिशा मुस्लिम धर्माची लोकसंख्या अधिक आहे, हिंदुशिवाय आणि हिंदू धर्म ज्याला सर्वोच्च न्यायालयानुसार धर्म नसून जीवन पद्धती आहे. ब्राह्मण मुस्लिमांना आणि इस्लामी संस्कृतीला बाबलेलेले आहे. मुस्लिम राजांनी या देशावर 800 वर्षे राज्य केले. त्यांनी आपल्यासोबत समतावादी संस्कृती आणली. इस्लाम धर्म मुळात जातीयव्यवस्थेसारखा सामाजिक शोषणावर, भेदभावावर आधारलेला नाही; परंतु खालच्या जातींनी, बहुजनांनी ब्राह्मणी वर्चस्वाच्या विरोधात लढू नये, या उद्देशाने बहुजनांना मूर्ख बनविण्यासाठी मुस्लिमांना टारगेट केले जाते. आर्यांचे मूळ शत्रू मुस्लिमांशी नसून मूलनिवासी, सिंधजनांशी, बहुजन समाजाशी आहे. सिंधुजन या देशातील मूलनिवासी सध्थ समाज आहे. मुस्लिम शेकडो वर्षांनंतर आलेले आहेत. जेव्हा जेव्हा मागास जाती समतेसाठी संघर्ष करतात किंवा राजकीय सत्ता मिळवून समतेसाठी प्रयत्न करतात, जातीयव्यवस्थेला

बहुजन सौरभ

विरोध करतात, नोकऱ्यांमध्ये बरोबरीचा वाद मागतात, तेव्हा आर्य-सिंधुजन शत्रुत्व उजगार होते. ब्राह्मण काही जातींना सोबत घेऊन समतेच्या, न्यायाच्या प्रयत्नांवर जिरदारपणे विरोध करतात. याउलट ओबीसी, दलित, आदिवासींना साथ देण्याची भूमिका मुस्लिम घेतात. मुस्लिम देशाला शत्रू समजण्यासाठी आणखी एक कारण असे आहे की, इस्लामी संस्कृती ही ब्राह्मणी हिंदूद्वेषाच्या विरेची आहे. मुस्लिम आणि मागासजाती एकाच आल्या तर आपले खोटेपणावर आधारलेले विषमतेवर आधारलेले धर्मतत्त्वज्ञान उपडे पडेल, या भीतीने मुस्लिमांना एकाकी पाडून, बहुजन समाजाचा मनात त्यांच्याविषयी द्वेष पेरून खालच्या जातींना आपल्या वर्चस्वाखाली ठेवण्याची काळजी घेतली जाते. अशाप्रकारे ब्राह्मणवादी एकाच वेळी मुस्लिमांचाही काटा काढतात आणि बाकी बहुजन जातींनाही आपल्या वर्चस्वाखाली ठेवतात. अर्थात ब्राह्मण आपला दुहेरी फायदा करून घेतात.

1. बहुजन जातींची मानसिकता मुस्लिमविरोधी ठेवणे.
2. आर्यांचे सिंधु भूमीचे मूळ मालक मूर्जनवासी आणि तुलनेने नवे शत्रू असलेले मुस्लिम यांची एकत्र येण्याची शक्यता हटविणे. या दोन्ही पाठळ्यांवर यशस्वी होण्यासाठी आर्यांनी मुस्लिम द्वेषाचा उपयोग करून घेतला. दोन्ही समतावादी संस्कृतीचे लोक एकत्र आले तर ब्राह्मणी वर्चस्वाला धोका पोहचू शकतो, याचा अंतर्ज घेऊन एकमेकांच्या विरोधात लढविण्याची मुस्लिम द्वेषाची खेळी खेळली गेली.

मुस्लिमांशिवाय हिंदू राष्ट्राचे काय स्थान आहे ?
हिंदू राष्ट्राची संकल्पना म्हणूनच मुस्लिम,

खिश्कन आहे म्हणूनच नाही. गोळवलकरांनी एकादा सांगितले की, मोहम्मद पैगंबर नसते तरी हिंदुराष्ट्र चळवळीची आवश्यकता असत नाही. संघाचे आव्हान (मराठी) 'Challenge of the Sangh'. डॉ. अशोक मोडक (प्रका. - अर्जिज्ज प्रकाशन, सातारा, महाराष्ट्र - 1985). वैदिक काळापासून राष्ट्राचे अस्तित्व असल्याचा दावा हिंदू राष्ट्रवादी करतात. मागील काही काळापासून हिंदू राष्ट्राचे मुंबईत भारत हिंदू राष्ट्र असल्याचा दावा करत आहेत. ब्राह्मणी वर्चस्व कायम ठेवणे किंवा जातीय उच्चनिचत्वाची विरोध करतात, नोकऱ्यांमध्ये बरोबरीचा वाद मागतात, तेव्हा आर्य-सिंधुजन शत्रुत्व उजगार होते. ब्राह्मण काही जातींना सोबत घेऊन समतेच्या, न्यायाच्या प्रयत्नांवर जिरदारपणे विरोध करतात. याउलट ओबीसी, दलित, आदिवासींना साथ देण्याची भूमिका मुस्लिम घेतात. मुस्लिम देशाला शत्रू समजण्यासाठी आणखी एक कारण असे आहे की, इस्लामी संस्कृती ही ब्राह्मणी हिंदूद्वेषाच्या विरेची आहे. मुस्लिम आणि मागासजाती एकाच आल्या तर आपले खोटेपणावर आधारलेले विषमतेवर आधारलेले धर्मतत्त्वज्ञान उपडे पडेल, या भीतीने मुस्लिमांना एकाकी पाडून, बहुजन समाजाचा मनात त्यांच्याविषयी द्वेष पेरून खालच्या जातींना आपल्या वर्चस्वाखाली ठेवण्याची काळजी घेतली जाते. अशाप्रकारे ब्राह्मणवादी एकाच वेळी मुस्लिमांचाही काटा काढतात आणि बाकी बहुजन जातींनाही आपल्या वर्चस्वाखाली ठेवतात. अर्थात ब्राह्मण आपला दुहेरी फायदा करून घेतात.

सुईण : एक उपेक्षित महिला

अलीकडे वर्तमानपत्रात एक धक्कादायक बातमी वाचायला मिळाली. नंदुरबार परिसरात पुरुष दाई कडून आठ महिलांची प्रसूती बाण, बांबू आणि ब्लेडच्या सहाय्याने करण्यात आल्याचे वृत्त प्रसिद्ध झाले. गर्भवती महिलेस वेदना असतील तर मोहाची दासू पाजण्यात येते. दुर्गम भागात आरोग्याच्या सोयी नाहीत अशी मुंबई उच्च न्यायालयाच्या औरंगाबाद खंडपीठात माहिती देण्यात आली. यावरून न्यायमूर्तींनी सरकारला स्पष्टीकरण मागिलेले आहे.

आधुनिक विज्ञान, वैद्यकीय तंत्रज्ञान आणि शासनाच्या विविध आरोग्य योजनांचा आपण अभिमान बाळगत असताना अशी घटना घडणे हे अत्यंत वेदनादायी आहे. ही बातमी वाचतांना माझ्या मनात एक जुनी आठवण जागी झाली - ती म्हणजे ग्रामीण समाजातील 'सुईण' या उपेक्षित पण अत्यंत महत्त्वाच्या स्त्रीची. पूर्वीच्या काळात गावात डॉक्टर, दवाखाने किंवा आधुनिक आरोग्य सुविधा सहज उपलब्ध नव्हत्या. अशावेळी सुईण हीच गावाची प्राथमिक आरोग्य व्यवस्था होती. प्रसूतीची वेळ आली की संपूर्ण गावाचा विश्वास तिच्यावर असायचा. अनेकदा या सुईणी मातेच, महार किंवा इतर मागास समाजातील असत; पण त्यांच्याकडे प्रसूतीविषयक अनुभव आणि पारंपरिक ज्ञान अफाट असायचे. गर्भवती स्त्रीची तपासणी करणे, तिच्या प्रकृतीचे निरीक्षण करणे आणि बाळाची स्थिती ओळखणे यात त्या अत्यंत पारंगत असायच्या. आज ज्या गोष्टीसाठी सोनोग्राफी यंत्राचा आधार घेतला जातो, त्या काळात सुईण आपल्या अनुभवावरून गर्भातील बाळ आडवे आहे की उभे आहे हे सांगू शकत असे. काही सुईणी तर अनुभवावरून मुलगा की मुलगी होण्याची शक्यता देखील सांगायच्या, अशी लोकांची धारणा होती. त्या एकप्रकारे सोनोग्राफी मशीन म्हणा ! प्रसूतीपूर्व काळात गर्भवती महिलांना पोटदुखी, अंगदुखी किंवा इतर त्रास झाला तर सुईण घरगुती उपचार करायची. ती मालिश करून द्यायची. गर्भवतीला काय काळजी घ्यावी हे समजावून सांगायची. प्रसूतीच्या वेळी ती धैर्याने आणि कौशल्याने आई आणि

बाळाची काळजी घेत सुरक्षित बाळंतपण घडवून आणायची. कुशलतेने नाळ कापायची. अनेक वेळा कठीण प्रसंगातही तिच्या अनुभवामुळे आई आणि बाळ सुरक्षित राहायचे. या सर्व सेवेसाठी तिला मोठे मानधन मिळत नसे. बहुतेक वेळा धान्य, भाजीपाला किंवा थोडाफार मोबदला देऊन तिचे आभार मानले जात. तरीही ती हे कार्य समाजसेवेच्या भावनेतून करत असे. गावातील अनेक पिढ्यांचा जन्म तिच्या हातून सुरक्षित झाला. काळ बदलला, आधुनिक वैद्यकीय सुविधा उपलब्ध झाल्या, रुग्णालये आणि प्रशिक्षित डॉक्टर आले. प्रसूती अधिक सुरक्षित आणि शास्त्रीय पद्धतीने होऊ लागली, ही निश्चित स्वागताह बाब आहे. पण या बदलाच्या प्रवासात सुईण मात्र विस्मृतीत गेली. तिच्या ज्ञानाचा, अनुभवाचा आणि समाजासाठी केलेल्या योगदानाचा योग्य सन्मान झाला नाही. एकेकाळी गावाच्या आरोग्य व्यवस्थेचा आधार असलेली ही स्त्री आज उपेक्षित ठरली. आज जेव्हा बांबू आणि ब्लेडेने प्रसूती केल्याची बातमी वाचायला मिळते, तेव्हा नकळत त्या जुन्या सुईणीची आठवण येते. कारण त्या काळात आधुनिक साधने नसतानाही सुईणींनी अनुभव आणि कौशल्याच्या बळावर हजारो बाळंतपण सुरक्षित केले. त्या खऱ्या अर्थाने ग्रामीण समाजातील

आरोग्यसेवेच्या अग्रदूत होत्या. म्हणूनच सुईण ही केवळ बाळंतपण करणारी महिला नव्हती, तर ती ग्रामीण समाजातील एक उपेक्षित पण अत्यंत महत्त्वाची आरोग्यसेविका होती. तिच्या योगदानाची आठवण ठेवणे आणि त्या सेवेला योग्य आदर देणे हे समाजाचे कर्तव्य आहे. ब्लेड, बांबू आणि बाणांने अयोरी बाळंतपण करण्यापेक्षा सुईन किती कुशल होती याची आठवण होते. त्या काळात त्याच महिला आरोग्य रक्षक होत्या. पण समाजाने आणि सरकारने त्यांचा उचित सन्मान केला नाही. असे आता दुर्गम भागात आरोग्याच्या सेवा पुरविण्यासाठी सरकारने लक्ष द्यावे. जेणे करून सुईण प्रसूती होईल. ■■

अनिल वैद्य

पत्नी न्यायधिष्ठ
9657758855

घरोघरी मातीच्या चुली... !

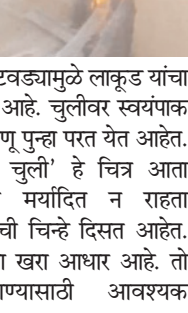
घराघरात अडचणी निर्माण होत आहेत, तर उद्योगधंद्यांवर आलेल्या मरगळेमुळे अनेकांना रोजगार गमवावा लागत आहे. रोजंदारीवर अवलंबून असणाऱ्यांसाठी तर ही परिस्थिती अधिकच कठीण ठरते आहे. मेकॅनिकल व मॅन्युफॅक्चरिंग उद्योगांमध्ये तर रोजच रॅग्स हवा असतो. छोट्या वेल्लिंगपासून तर मोठ्या रोबोटिक्स प्रक्रियांपर्यंत रॅग्सची गरज भासते. तर अशा वेळी अशा उद्योगधंद्यांवर याचा थेट परिणाम भासतो.

विज्ञान-तंत्रज्ञानाच्या झपाट्याने झालेल्या प्रगतीमुळे मानवाने आकाशाला गमसणी घातली असली, तरी काही मूलभूत सत्ये आजही तितकीच अडथळ आहेत. अन्न, वस्त्र, निवारा आणि पाणी या केवळ गरजा नसून आपल्या अस्तित्वाच्या आधारशिला आहेत. मात्र, विडंबन असे की आज याच गोष्टींची टंचाई निर्माण होताना दिसत आहे. या सगळ्या परिस्थितीत एक वेगळीच बाब जाणवते आणि ती म्हणजे आपण पुन्हा पारंपरिक

जीवनशैलीकडे

वळू लागलो आहोत. रॅग्सच्या टुटवड्यामुळे लाकूड यांचा वापर वाढू लागला आहे. चुलींवर स्वयंपाक करण्याचे दिवस जणू पुन्हा परत येत आहेत. 'घरोघरी मातीच्या चुली' हे चित्र आता केवळ म्हणीपुरते मर्यादित न राहता वास्तवात उतरण्याची चिन्हे दिसत आहेत. निसर्ग हा मानवाचा खरा आधार आहे. तो आपल्याला जगण्यासाठी आवश्यक

असलेले सर्व काही निःस्वार्थपणे देतो. परंतु आपण मात्र निसर्गाच्या या देणगीचा विचार न करता त्याचा अतिक्राने वापर, शोषण आणि विनाश करत आहोत. वृक्षतोड, प्रदूषण आणि पाण्याचा अपव्यय यामुळे आपण स्वतःच्या अस्तित्वालाच धोका निर्माण करत आहोत. जर हा विनाशाचा मार्ग थांबवला नाही, तर येणाऱ्या काळात शुद्ध हवा, स्वच्छ पाणी आणि पुरेसे अन्न या मूलभूत गोष्टीही दुर्मिळ ठरतील. त्यामुळे आता केवळ घोषवाक्येच समाधान मानून

चालणार नाही तर प्रत्यक्ष कृतीची गरज आहे. 'झाडे लावा, झाडे जगावा', 'पाणी अडवा, पाणी विरवा' हे विचार आपल्या कृतीत उतरवले पाहिजेत. आजच्या संकटमय काळात एक

गोष्ट निर्विवादपणे स्पष्ट होते कि मानवाचा खरा, निसर्गीय मित्र म्हणजे निसर्ग. त्यामुळे आधुनिकतेच्या वेगात सरवलेले निसर्गाशी नाते पुन्हा जपणे ही काळाची गरज आहे. जुन्या मूल्यांचा आधार घेत, शाश्वततेचा मार्ग स्वीकारला, तत्त्व आपण आणि येणाऱ्या पिढ्या सुरक्षित भविष्याचा श्वास घेऊ शकतील. ■■

शीलवान सम्राट

‘रोते हुए आते है सब, हसता हुआ को जायेगा, ओ मुकद्दर का सिकंदर जानेमन कहलायेगा...’ सम्राट अशोक हे अखंड भारताचे प्रथम सम्राट होते. भगवान गौतम बुद्धानंतर धम्मकर प्रवर्तन गतिमान करणारे महान प्रतापी धम्मसेनानी होते. त्यांच्या बुद्ध धम्माच्या उन्नतीच्या नैतिक तत्त्वांमुळे त्यांनी फक्त भारतातील प्रत्येक राज्यातच नव्हे तर शेजारील नेपाळ, तिबेट, श्रीलंका, चीन, थायलंड, अफगाणिस्तान, बांगलादेश, भूतान, म्यान्मार व इतरही देशांमध्ये धम्म प्रचार-प्रसार करण्याकरिता प्रशिक्षित भिक्षु संघाला चहुकडे पाठविणारे महान असे क्रांतिकारी सम्यक विचाराचे सम्राट होते.

सम्राट अशोक राजकीय कीर्ती पेशा समता, स्वातंत्र्य, न्याय, बंधुता या माननीय मूल्यांना प्राधान्य देणारे व माणसाकरिताच नाही तर प्राण्यांकरिता सुद्धा दवाखाने काढणारे व समस्त मानवाची एकी करण्याकरता त्यांना मातुलुल्य हद्दयाने वागविणारे जनतेच्या मनातील खरे समतावादी सम्राट होते. बुद्ध धम्माचे खरे आचरणशील व सम्यक कार्य करणारे समस्त अखंड भारतामध्ये 84 हजार स्तूप, विहार, भूतार्थमन चैत्य, विद्यापीठे निर्माण करणारे म्हणजेच शिक्षणाला प्राधान्य देणारे पहिले महान शिक्षण सम्राट होते. सर्वांनी समतेच्या न्यायाने एकत्र शिक्षण घेऊन भारताची कीर्ती बौद्धिक दृष्ट्या, शैक्षणिक दृष्ट्या व नैतिकदृष्ट्या आचरणशील देश म्हणून इतरही देशांमध्ये प्रसिद्धी करणारे व तसे आचरणशील आदर्श शिक्षक विद्यार्थी व समाज घडविणारे पहिले क्रांतिकारी सम्राट होते. त्यांच्या सामाजिक कार्यांचे मूल्यमापन करणे सोपे काम नाही. कारण

त्यांच्यासारखा मानवतावादी सम्राट या पृथ्वीतलावर यापूर्वी कधी सम्राट नाही व यानंतर होईल याची शाश्वती नाही. संपूर्ण पृथ्वीतलावर मानवतावादी, विज्ञानवादी, समतावादी, न्यायवादी मूल्यांची पेरणी करून प्रत्यक्ष मातुलुल्य हद्दयाने समस्त जनतेवर राज्य करणारा व सर्वात मोठ्या भूभागावर राजकीयपेक्षा सम्यक विचाराने राज्य करणारा या जगातील सर्वात पहिला बंधुत्ववादी सम्राट होते. बौद्ध धम्मातील विचारसरणीने भारतीय समाजाचे नव्हे तर संपूर्ण जगामध्ये शांती, मैत्री, प्रेम, जिद्दाला, बंधुभाव, आपुलकी निर्माण होऊ शकते, हे आपल्या प्रत्यक्ष आचरणगत सिद्ध करणारा जगातील सर्वात पहिला महानायक सम्राट होते. बौद्ध धम्माच्या प्रचार-प्रसारासाठी व मानवी मूल्यांच्या संवर्धनासाठी अहोरात्र स्वतः झटणारा आपल्या मुलामुलींना सुद्धा त्यामध्ये सदैव कार्यरत ठेवणारा तसेच भिक्षु संघाला सतत कार्यरत ठेवून समाजकार्य करावयास लावणारा व बौद्ध धम्माची शिकवण समस्त मानव जातीपर्यंत नेण्यास प्रत्येक

आंबेडकरांनी सम्राट अशोकांचे सर्व प्रतिके व त्यांची मानवीय मूल्येच विचारसरणी आपल्याला देऊन तसेच समस्त भारतीयांना पुनः श्रद्धा एकदा आपण सर्व बौद्ध आहोत, याची जाणीव करून दिलेली आहे. अशा महान विश्ववर्धनीय सम्राट अशोकाला प्रत्येक भारतीयाने त्यांचे उर्वरित आयुष्य मानवतावादी बौद्ध धम्माचा प्रचार-प्रसार करणे व प्रत्यक्ष दैनंदिन जीवनात आपल्या कृतीमध्ये मानवतावादी नैतिक मूल्य प्रत्यक्ष आचरण करणे हे आपल्या समस्त भविष्याची चाहूल असल्यामुळे हा बौद्ध धम्म नष्ट होणार नाही व पुरायानिशी सिद्ध

सम्राट माटे (मंगलदर्शी)

मो.9075113644

बाबा आणि बाँबी

खरात फाईल्व : SIT पोलिसांनी महाराष्ट्रातील ‘एपस्टाईन फाइल्व’ घोटाळ्याचा सूत्रधार असलेल्या बाबा अशोक खरात यांची अत्यंत सोहार्दपूर्ण वातावरणात, सात तास कसून चौकशी केली. त्यानंतर, त्यांना स्वतःच्या पायांनी चालणे शक्य नसल्यामुळे, त्यांना आधार देऊन एका अंधारकोडीत नेण्यात आले. त्याचा ओशेनो जल पाण्याचा काहीच उपयोगाचा ठरला नाही.

महिला आयोग अध्यक्ष : अशोक बाबांची भक्त आणि सध्याच्या राजीनामा दिलेल्या ‘महाराष्ट्र राज्य महिला आयोगाच्या अध्यक्ष रूपाली चाकणकर’ यांनी एक स्पष्टीकरण जारी केले आहे. यामध्ये त्यांनी म्हटले आहे की, बाबांसोबतचे त्यांचे जे छयाचित्रे आणि व्हिडिओ समोर आले आहेत, ते त्यांनी आयोगाचे अध्यक्षपद स्वीकारण्यापूर्वीच्या काळातील आहेत. तथापि, हे पद मिळवून देण्यात बाबांनी त्यांना मदत केली होती का, हा प्रश्न मात्र अजूनही अनुरतिरतच आहे. त्यांचे खरात बाबांचे पाय जमीनवर घसून धुवून साडीच्या पदराने पाय पुसतानाचे चित्र गाजत आहेत. खरात नवरा-बायको हे साक्षात विट्ठल-रखमाईचे अवतार आहेत असे त्या म्हणतात. बाईंनी आपली अनामिका तंत्र - मंत्रासाठी सप्टेंबर महिन्यात कापून घेतली होती आणि भाजी कापताना कापल्या गेली होती असे सांगत आहे. बाई बहुतेक खरातचा प्रसाद म्हणून महिला आयोग अध्यक्ष झाल्या आहेत यात विज्मत्तर शंका नाही आहे. एक बी एके लाख रुपये : खरात हा त्या ‘रद्दाक्ष विक्रमा’पेक्षाही अधिक लबाड असल्याचे सिद्ध झाले. त्याने 100 रुपये किलो मिळवणाऱ्या बियांचे रूपांतर ‘चमत्कारिक आणि अत्यंत प्रभावी बियां’ मध्ये केले. अशोक खरात बाजारार्तून साध्या चिंचेच्या बिया विकत घेत असे. तेही अवघ्या 100 रुपये प्रति किलो दराने। मग तो आपल्या सेवकांकडून त्या बियांना घासून-पुसून लवख करवून घेई; पूजा-अर्चा आणि विधींचे एक मोठेच थोतांड उभे करी आणि मग भाविकांना सांगे ‘हे बीज खुद्द भगवान श्रीकृष्णानेच आशिर्वाद म्हणून दिले आहे! हे तुमच्या घरी जपून ठेवा; म्हणजे तुमच्या सर्व अडचणी, ग्रहपीडा आणि शत्रू नाहीसे होतील!’ याचा परिणाम काय झाला? याच बिया-अगदी एकेक बी एके लाखापर्यंत किंमतीला विकल्या जात असत! तो असा दावा करायचा की, या बियांचे आध्यात्मिक विधीपूर्वक पवित्रीकरण करण्यात आले आहे, अगदी रद्दाक्षांच्या मण्णप्रामाणेच! अंधश्रद्धेने अंध झालेले अंधभक्त आपला पैसा त्याच्या हाती सोपवत असत; त्यांना वाटायचे, ‘आपल्याला खरोखरच एक असल अशीचार्द लाभला आहे!’

खोट्या साणाची गंमत :– रिमोट-कंट्रोलवर चालणारे प्लास्टिकचे साप प्राथनेच्या अगदी मध्यभागी अचानक हलू लागायचे आणि लोक केवळ भीतीने किचाळून उठायचे। वाघांची कातडी, वन्यजीवांचे बनावट पलथं संपूर्ण ‘तात्रिक’ वातावरण सज्ज राहत होते. भीतीचे वातावरण निर्माण करून, तो स्वतःला ‘महान रक्षक’ म्हणून भाषवत असे आणि त्यानंतर देणग्यांच्या नावाखाली लाखो रुपयांची फसणूक करत असे.

बुवा तेथे बाया : अशोक बाबा क्रियांच्या बाबतीत, हा खेळ आणखीच धोकादायक करत असे. आधी तो त्यांचा विश्वास जिंकत असे; मग, तो गुपीती औषधे किंवा समोहारी प्रास झाल्या आहेत आणि दररोज नवनवीन तपशील समोर येत आहेत. हा अशोक खरात, ढोंगी बाबा दहावी नापास तरी पण अंकरसाहज्य ज्योतिषी म्हणवणारा पूर्वाश्रमीचा लक्ष्मण खरात यांनी मोठे मोठे मंत्री, आयएसएस अधिकारी, त्यांच्या उच्च शिक्षित बायका या सर्वांना धर्माचे, अंधश्रद्धेचे, पाखंडचे, मंत्र तंत्राचे, डोज देऊन मुर्ख बनविले. जरा कल्पना करा हे सर्व संत ज्ञानेश्वर आणि संत तुकाराम यांच्याच प्रदेशात घडत होते आणि सर्व पक्षाचे कार्यकर्ते त्यांचा चरणी लोटांगण घालत असत. ■ ■

बालपणात आपण आपल्या आई-वडिलांवर घरातील मोठ्या माणसांवर अवलंबून असतो. आपण मोठे होत जातो तथ्या आपल्या इच्छा आपली स्वप्न पूर्ण करण्यासाठी प्रत्यक्षात उतरवण्यासाठी आपण प्रयत्न करायला लागतो. शाळा, कॉलेज, स्पर्धा परीक्षा असा हा प्रवास सुरु असतो. आपल्या सर्वांना माहीतच आहे की कोणतेही क्षेत्र असो, तेथे मोठ्या प्रमाणात स्पर्धा बघायला मिळते.

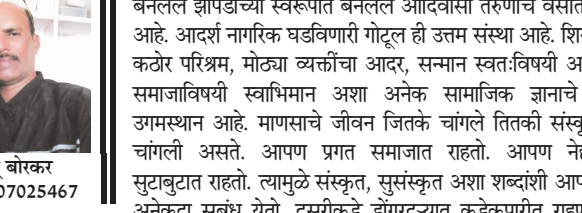
या स्पर्धेच्या युगात जो मनापासून स्वतःला आवडणाऱ्या क्षेत्राची निवड करतो आणि निवडलेल्या क्षेत्रात जो स्वतःला झोकून देतो. कठोर परिश्रम घेतो. मिळेल त्या ठिकाण किंवा व्यक्तीकडून ज्ञान घेत, सराव करत यश मिळवण्यासाठी सतत तत्पर असतो. तेच यशाचे हक्कदार बनता. आपल्याला आवडणारा क्षेत्र, त्यात उत्कृष्टपणे केलेले आपले कार्य, आपल्याला विजेता बनवतो. पण बऱ्याचदा आवडणाऱ्या क्षेत्रातील म्हणावे तसे यश मिळत नाही. केलेले परिश्रम सर्व व्यर्थ जाताना. एक मात्र नेहमी लक्षात ठेवावे की विजेतेपट मिळवणे इतके सोपेही नाही. रात्रीचा दिवस दिवसाची रात्र करावी लागते. जे जमत नाही ते शिकावे लागते आणि जे जमते त्यात अजून उत्कृष्ट कामगिरी करावी लागते. सतत सराव, मनामध्ये अभ्यासाचे सतत चिंतनही असावे लागते. मला हे पाहिजे आणि हे मिळवण्यासाठी मी काहीही करेल अशी मनाची तयारी पाहिजे. मग कितीतरी कष्ट करून कितीतरी प्रयत्न करून कितीतरी स्राव करून कितीतरी रात्रीचा दिवस करून कष्ट केले आणि त्याचे फळ मिळाले तर त्याचा आनंद खूप जास्त होई. पण जर त्याविरुद्ध घडले तर मनात दुःखही होते. त्यातून बाहेर निघणे म्हणावे तेवढे सोपे नसते आणि यामध्ये व्यक्ती हा निराशेच्या जवळ जातो. नको ते वाईट विचार मनात सतत येत राहतात. या विचारांना योग्य लगाम दिला तर ठीक नाहीतर मग हे विचार शेवटच्या पायरी पर्यंत पोहोचतात. जीवन उद्ध्वस्त करून देतात. नको ते नको त्या विचारांमध्ये पणकी स्वतःच बरे वाईट विचार घेतो. पण हा जीवनाचा शेवट नसतो. हा फक्त एक प्रसंग असतो जो आपली उणीव भरून काढण्यासाठी प्रयत्न करण्यास सांगत असतो. अशा कठीण प्रसंगामध्ये सतत स्वतःच्या मनाला सांगत रहा. हे अपयश आहे. माझा प्रयत्नांचा शेवट नाही. सतत प्रयत्न जर करत राहिले तर कधी ना कधी तर यश मिळेलच ही भावना हा विचार सतत मनात असावा. आपल्या विचारांना योग्य दिशा द्यावी. नेहमी लक्षात ठेवायचे ‘जे संघर्ष करतात तेच यशस्वी

आनंदी राहण्याची कला म्हणजे सर्वस्व स्वीकारण्याची क्षमता...

भंडारा जिल्ह्यातील पवनी तालुक्यात वडेगाव येथे जिल्हा परिषद शाळेत शिक्षक असलेल्या नराधमामने अल्पवयीन मुलीशी अश्लील चाळे केले. त्यामुळे संतप्त गावकऱ्यांनी या शिक्षकाला बेदम झोडपून काढले अशी एक बातमी दैनिक आणि सोशल मीडियावर झळकली. ‘शाळा’ हा शब्द आपल्यापुढे आला किंवा आपण ऐकला तर तो माणसाच्या जडणघडणीचे केंद्र आहे आणि शिक्षक त्या केंद्रातील माणूस घडवणारा कारखाना आहे असे मानले जाते.

इथे कोवळ्या वयापासून माणूस घडवला जातो. एक जबाबदार नागरिकघडविण्याचे काम अर्थात प्रौढ, प्रगल्भ आणि ज्ञानी शिक्षकांवर येऊन पडते. मुलांना बाराखडी पासून एक शब्द, एक वाक्य आणि त्याचे विविध अर्थ समजावून सांगणे आणि भविष्यात एक जबाबदार नागरिक घडवणे, हे काम कठीण असले तरी त्या प्रक्रियेतून ते पूर्ण व्हावे अशी अपेक्षा असते आणि ही अपेक्षा सर्वमान्य आहे. शिक्षकाच्या या महान कार्यासाठी समाजात प्राचीन काळापासून भला थोरला आदर आहे. फार वर्षांपासून हा आदर बाळगला जातो. पण हल्ली काही शिक्षकांनी हा आदर गमावला आहे. शिक्षकांनी आपली ही जबाबदारी झटकली आहे का? असा अनेकदा प्रश्न पडतो. शिक्षकाला इंग्रजीत टीचर म्हणतात आणि त्याचे दोन वेगळे शब्द करून पाहिले तर टी म्हणजे चहा आणि चर म्हणजे खाणे किंवा पिणे. इथे चरचा अर्थ पिणे असा घेऊ. आज हॉटेल, चौकात चहा पिणारे शिक्षक दिसतात. तंबाखू पान दाख रिगारेट इत्यादींचा दिवाना शिक्षक पाहयला मिळतो. तो इथे थांबत नाही. तो सुरु सुंदरीचा दिवाना झालाय. ज्ञानदानाच्या दिशेने जाणारा त्याचा प्रवास आता विकृतीकडे वळला आहे. पवनी तालुक्यातील शिक्षक हा असाच विकृत निघाला. त्याची ही विकृती शाळेतील तो एक कोवळी कळीच नाही तर अशा आणखी घटनांची यादी असावी. माणूस महिन्याला सही मारून पगार उचलू लागला आणि सुटाबुटात राहू लागला की त्याला प्रगत समजण्याचा प्रघात आपल्यात हळूहळू फोफावत चालला आहे. त्यामुळे अर्थाजर्जण करणारी पिढी निर्माण होत आहे.

पण सामाजिक मूल्य, प्रमाण आणि नीतिमता ढासळत चालली आहे. आपण आपल्या मुलांना डॉक्टर, इंजिनियर, प्राध्यापक वगैरे होण्याचे स्वप्न देतो. पण किती लोक तू सध्या मनाचा माणूस हो. दुःखितांचे सांत्वन कर. पडलेल्यांना उचल. अडलेल्यांना मदत कर. भुकेलेल्यांना अन्न दे... इत्यादी माणुसपण निर्माण करणाऱ्या विचारांची पेरणी करतात? कारकुनापासून साहेबांपर्यंतची उंची अनेकांनी गाठली आहे. पण नैतिक अनेतिक शब्दांमधील फरक आणि त्याचे परिणाम आपल्या मूल्येमध्ये स्पष्टपणे मांडायला अनेक आहो-वडील यशस्वी झालेत. होत आहेत. त्यामुळे बलात्कार वगैरे सारखी गुन्हेगारी हा रोजचाच चर्चेचा विषय झालाय आणि ही गुन्हेगारी तथ्याकथित सुशिक्षितांमध्ये अधिक पाहयला मिळते. गुन्हेगार चेहरा सुटा बुटात लपवून विनभासत सर्वत्र वावरणाऱ्यांना सुशिक्षित

राजू बोरकर
मो. 7507025467

आदिवासी समाज आहे. त्यांना आपण अग्रगत समजतो. पण आपण सुटाबुटात राहतो तरी आपल्यात संशयाचे वातावरण आहे. आदिवासी अर्धनग्न राहतात, तरी त्यांच्यात विश्वास आहे. अर्धनग्न स्त्रीकडे बघूनही आदिवासी पुरुष तिच्यावर

शासनाच्या इतिहासातून उपेक्षित प्रतिभा जागतिक कीर्तीचे कवी उत्तम मुळे

मानवतेचा संदेश देणाऱ्या या गीतांचे कवी, उत्तम मुळे हे नाव आजही अनेक बौद्ध राष्ट्रांमध्ये आदराने घेतले जाते. परंतु विडंबना अशी की, जागतिक कीर्ती लाभलेल्या या कवीला आपल्या देशात अपेक्षित सन्मान कधीच मिळाला नाही.

‘ये बुद्ध की धरती, युद्ध ना चाहे, चाहे अमनपरस्ती..’ ‘चलो उठो ऐ बौद्धों, अब तुम्हें गौतम बुलाने हैं.’

उत्तम मुळे यांचा जन्म विदर्भातील बुलढाणा जिन्हामधील मोठाळ तालुक्यातील थडय या छोट्याशा गावात वडार समाजातील अत्यंत साध्या कुटुंबात झाला. आयुष्यभर त्यांनी नागपूरच्या गणेशपेठ येथील मॉडेल मिल चौकाजवळील एका लहानशा कोलारू खोलीत अत्यंत सधेपणाने जीवन व्यतीत केले. त्यांच्या आयुष्यात भौतिक साधनसंपत्ती नव्हती, पण ज्ञान, अभ्यास आणि हिंदी भाषेवरील विलक्षण प्रभुत्व हे त्यांचे खरे वैभव होते. ते नेहमी साध्या रूढवादात पागडामा आणि कमीज राहयचे आणि आयुष्यभर पायदळच फिरायचे. त्यांची गीते ऐकताना अनेकांनी प्रेरणा मिळत असे. विशेषतः ‘मानवते के हक दिलवाकर’ या गीताने अनेकांच्या मनात अमिट छाप सोडली. प्रसिद्ध गायक कृष्ण शिंदे यांनी त्यांच्या अनेक गीतांना आपला आवाज दिला, तर संगीतकार

अनिरुद्ध शेवाळे
9823368332

थायलंड, य्मनभार यासारख्या बौद्ध राष्ट्रांमध्ये आजही त्यांची गीते नियमितपणे वाजवली जातात. तरीही भारतात त्यांना अपायक तो सन्मान मिळाला नाही, ही खेवज्मक बाब आहे. 1956 मध्ये नागपूर येथील दीक्षाभूमी येथे झालेल्या ऐतिहासिक धम्मचक्र प्रवर्तन

आंबेडकरी चळवळीत एक काळ गाजविलेले

प्रख्यात कवी, लेखक, विचारवंत आणि अभंगकार अकोल्याचे आचार्य दीनबंधू शेगांवकर गुरुजी यांच्या जन्मशताब्दीला 3 मार्च 2026 पासून सुरुवात झाली आहे. जन्मशताब्दीनिमित्त त्यांच्या जीवनदर्शनाचे ओझरते दर्शन घेऊया. बाबासाहेब समाजमन, विचारधन आणि एक व्यवहार्य चिंतन होते.

जिन्हा होता, कळवळा होता, उस्ताहाचा लळा होता, आदर्शांचा मध्य होता! डॉ. बाबासाहेब सर्वेक्ष प्रचंड शक्ती होती. जिवंत प्रेरणेची उक्ती होती, माणुसकीच्या चळवळीची मुक्ती होती, निर्माल्य जीवनमार्गाची भक्ती होती. त्याच अलोट भक्तीतून अनेक गीतकारांनी, भीमशाहिरांनी जलसाकारांनी लाखांच्यावर भीमगीते रचली. त्यात विदर्भपुत्र आचार्य दीनबंधू शेगांवकर यांचेही नाव अतिशय सन्माननीय आणि आदरणीय असेच आहे. आयुष्यभर त्यांनी बुद्धाचा अष्टांगिक मार्ग आणि डॉ. बाबासाहेबांच्या समता विचारांचा प्रचार-प्रसार केला. गुरुजी म्हणायचे, ‘डॉ. बाबासाहेबांच्या विचारांचा प्रचार-प्रसार करण्यातच खरी श्रीमंती आहे. त्यामुळे मी आपले आयुष्य डॉ. बाबासाहेबांची गाणी लिहिण्यासाठीच वाहून घेतले. आचार्य दीनबंधू यांचा जन्म 3 मार्च 1926 रोजी अकोलाजवळ द्दिपस खुर्द या गावी झाला. त्यांचे खरे नाव सुनिधात अंबूजी शेगांवकर असे होते. मात्र ते आंबेडकरी चळवळीत ‘दीनबंधू’ या टोपणनावाने नावारूपास आले. लहानपणापासूनच ज्ञानार्जनाची प्रचंड ओढ असल्याने सातवा वर्ग पास झाल्यावर 1945 साली त्यांनी प्राथमिक शिक्षकाची नोकरी पत्करली. सुरुवातीला ते एक कवी म्हणून पुढे आले. आंबेडकरी विचारांनी पुलकित होऊन त्यांनी नव्या क्रांतीच्या गीतरचना करायला सुरुवात केली. छोट्या-छोट्या पुस्तिकांद्वारे महाराष्ट्राच्या खेड्यापाड्यातील दलितपर्यंत भीमसंदेश पोहचविण्याच्या महान कार्यात त्यांनी स्वतःला भीमसेन ठेवले. अनेक प्रस्थापित साहित्यकारे प्रेरणास्त्रोत म्हणून ‘दीनबंधू’ यांचे नाव अग्रभागी आहे. एक शीतवान उपासक, अभ्यासक व विचारवंत म्हणून त्यांना मान्यतात येते.

दीनबंधू शेगांवकर गायक किंवा शाहीर नव्हते तर ओजस्वी वक्ते होते. त्यांनी आपल्या विद्वताप्रचूर वागीने लहान-मोठ्या शेकडो सभा गाजविल्या. सखोल वाचन व चिंतनामुळे त्यांच्या साहित्यरचनेत प्रखर ध्येयवाद, प्रबुद्ध वैचारिकता व प्रगल्भ भाषा हे गुण आढळतात. यांची प्रचलित त्यांनी लिहिलेल्या अनेक पुस्तकांवरून, अभांगिका काव्य रचनेवरून सहज लक्षात येते. त्यांच्या अनेक रचना ‘प्रबुद्ध भारत’ या साप्ताहिकात प्रकाशित झाल्या. ‘पत्रे’ 14 एप्रिल येता...’, ‘चलो नागपूर एकसाथ...’ आणि ‘घरी नको राहू मधू’ या त्यांच्या रचना प्रचंड गाजल्या. ‘चलो नागपूर

सोहळ मध्ये ते उपस्थित होते आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या विचारांनी प्रभावित होऊन त्यांनी आपल्या गीतांची निर्मिती केली. 20 जानेवारी 2011 रोजी नागपूरमध्ये अघाघातानंतर उपचारा दरम्यान त्यांचे निधन झाले. त्यांच्या अंत्ययात्रेला मोठ्या प्रमाणावर लोक उपस्थित होते. मात्र अनेक राजकीय नेत्यांना त्यांच्या कार्याची खरी ओळख त्या वेळीच झाली, ही वस्तुस्थिती अत्यंत वेदनादायक आहे. आजही प्रश्न उठतो, जागाविक स्तरावर बुद्धाचा संदेश देणाऱ्या या कवीला आपल्या देशात योग्य स्थान का मिळवले नाही? जर नागपूरमधील एखाद्या चौकाला कवि महत्त्वाच्या स्थळाला त्यांचे नाव दिले गेले असते, तर कदाचित येणाऱ्या पिढ्यांना या महान कवीची ओळख अधिक ठळकपणे झाली असती. उत्तम मुळे यांनी आपल्या गीतांमधून दिलेला संदेश आजही तितकाच महत्त्वाचा आहे ‘ये बुद्ध की धरती, उठऊ ना चाहे, चाहे अमन परस्ती...’ मानवता, समता आणि शांततेचा हा संदेशच त्यांच्या कार्याचा खरा वारसा आहे. ■ ■

बहुजन सौरभ

BAHUJAN SAURABHA

विभागलेला माणसांच्या नंदनवनातील चुकीची माणसे...

महणण्याची प्रथा आहे. पण ते खऱ्या अर्थाने बाईच्या नादी लागून देशी विदेशीच्या अतिशय वाईट शिशी (बाटलीत) वाया गेलेली जनावरे असतात. या जनावरांनी प्रगत समाजव्यवस्थेचा कणाच मोडून टाकला आहे. नागरी/प्रगत आणि आदिवासी किंवा वनवासी अशा दोन संस्कृती आज देशात दिसून येतात. आदिवासी, वनवासी संस्कृतीतील मुख्य फरक जीवनशैली, आर्थिक उपजीविका आणि निसर्गाशी असलेल्या संबंधात आहे. प्रगत संस्कृती आधुनिक तंत्रज्ञान, शहरीकरण आणि औद्योगीकरणवर आधारित आहे. तर आदिवासी संस्कृती निसर्गाच्या सान्निध्यात समूहाने राहणारी पारंपारिक ज्ञान साधने, राहणीमान आणि उपजीविकेसाठी जंगलावर अवलंबून राहणारी आहे. अनेक राज्यांमध्ये हे लोक आजही अर्धनग्न अवस्थेत राहतात. त्यांचा नागरिक किंवा प्रगत संस्कृतीशी संबंध आला, तरीही त्यांच्या प्रथा-परंपरा अनेक ठिकाणी तशाच चालत आहेत. त्यांच्यात शिस्त दिसून येते. घोटूल (गोटूल) ही पारंपारिक आदिवासी संस्था आहे. यात तरुण-तरुणींना जीवनसाथी निवडण्याचे, मुक्त प्रेम करण्याचे आणि नैतिक शिक्षणाचे स्वातंत्र्य आहे. यांच्यात समंती, विश्वास आणि सामुदायिक मार्गदर्शनाने नातेसंबंध जोडले जातात. प्रेम विवाह, संबंध आणि जोडीदार निवडीचे स्वातंत्र्य आहे. घोटूलमध्ये येणाऱ्या तरुणी रानफुलांनी, मोरपिंसांनी नटतात. विविध प्रकारच्या मण्यांच्या माळा घालतात. सौंदर्याचे आभूषण म्हणून अंगारव गोंदून घेतात. युवक मोरपिंसांचे टोप लावतात. घोटूल ही अशी जागा आहे जिथे गावातील अविवाहित मुले, मुली रात्री एकत्र राहतात. तिथे नाचगणी करतात आणि सामाजिक नियम शिकतात. गोटूल हे पर्यटनाचे शोषण नसून नाही. माती किंवा लाकडच्या भिंतींनी

आपल्यातील विचारांनी किती भिन्नkar आहेत हे सहज लक्षात येते.शिक्षक हा माणूस घडवणारा कारखाना आहे पण त्याचे नैतिक, वैचारिक नटबोट सैल झाले आहेत ही खरी शोकांतिका आहे. अशा प्रकारची गुन्हेगारी फक्त शाळ्य कॉलेजातच नाही तर इतर कार्यालयातही दिसून येते. परंतु अनेकदा वरिष्ठांच्या मदतीने तर कधी कधी राजकीय वददस्ताने अशा विकृतीवर पांघरून घालते जाते. कधी या शाळेतून दुसऱ्या शाळेत, कार्यालयात फारतर बदली केली जाते. हा अतिशय सौम्य शिक्षेचा प्रकार असतो. त्यामुळे असे अपराधी आणखी हिम्मत करतात आणि एखाद कळी उमलण्याआधीच कुकराली जाते. त्यामुळे अशा गुन्हात मध्यस्थी करणाऱ्यावरही कठोर कारवाई होणे गरजेचे आहे. अशी गुन्हेगारी कमी करायची, थांबवायची असेल तर शाळ्य कॉलेजेस नव्हे इतर कार्यालयातही सीसीटीव्ही लावावे. याचा दुहेरी फायदा होईल. अशा गुन्हेगारीवर नियंत्रण ठेवता येईल आणि कर्मचारी त्यांच्या कामात व्यस्त आहेत की नाही हे दिसून येईल. त्यामुळे कार्यक्षमता वाढेल.एकापेक्षा अनेकांचा जिथे समावेश असतो तेव्हा त्या अनेकांना कळय, थवा, तांडा.... अशा शब्दांनी ओळखले जाते. या शब्दातच स्वैराचार आहे. पण माणूस जिथे राहतो त्याला समाज म्हणून ओळख आहे. इथे संस्कार होतात, सामाजिक जडणघडण होते. समाजात कसे वागायचे, बोलायचे इत्यादींची शिकवण दिली जाते. समाजात राहणाऱ्यांकडून हे अपेक्षित आहे. पण यातून काही सुटून जातात. ते गुंड, मवाली, बलात्कारी अशा मार्गाने जातात. अलीकडे अशी माणसे सुटाबुटात वावरू लागली आहेत. त्यामुळे सज्जन धोक्यात आले आहेत. विद्यादानाच्या क्षेत्रात अशा लोकांचा मुक्त संचार दिसतो. ही व्रितीची आणि गंभीर बाब आहे. सुसंस्कृत समाज निर्मितीच्या स्वप्नात अशी माणसे अडसर ठरतात. सुसंस्कृत समाज अगदी नंदनवनासारखा असला पाहिजे. समाजाने घालून दिलेले प्रमाणक आणि मूल्य पायदळी तुडवणारे माणसांच्या नंदनवनात चुकीची माणसे आहेत. अशा चुकीच्या माणसांना खटकुर शिक्षा झाली पाहिजे. ■ ■

अंतर्‍यामी त्याची पत्नी म्हणाली ‘तुम्हाला जर काही अडचण आली आणि मदत लागली तर मला सांगा. मी माझ्या वडीलांकडे किंवा भावाजवळ शब्द टाकला तर ते निराश करणार नाहीत’ त्यावर तिचा पती म्हणाला ‘हे बव! माझी परमेश्वरवार गाढ श्रद्धा आहे. मी त्याला प्रार्थना करतो की अशी वेळ माझ्यावर येऊ देऊ नकोस. माझ्यावरच काय पण कृष्णवरही येऊ देऊ नको. कृष्णाला यासाठी मदत मागू नये जर त्याने दिले तर उपकाराच्या ओझ्याखाली रहवे लागेल आणि दिले नाही तर उगीच आपलीच आपल्याला लाज वाटेल. मला असे वाटते की, आपले कमी जर चांगले असतील तर परमेश्वर कृष्णवरही काहीही मागायची वेळ येऊ देत नाही. कारण तो अंतर्‍यामी आहे. तरीही जर आपल्याला मदत हवी असेल तर खुद्द परमेश्वराला ती मदत मागावी. कदाचित परमेश्वर तुमच्या तोंडून ही गोष्ट ऐकू इच्छित असेल तर आपणही का संकोच कराय? जर मागता येत नसेल केवळ आपले हत त्याचेपुढे ठेवावे. कारण तो तर त्यांचीही मागणी पूर्ण करतो ज्याला बोलता येत नाही अर्थात मुक्या जिवाचीही भाषा त्याला कळई. म्हणून माझे मत असे आहे की ज्यांचा देवावर विश्वास आहे त्याने जे काही मागायचे ते देवालाच मागावे कारण जर त्याने ती इच्छा पूर्ण केली तर त्याची कृपा समजावी आणि तसे झाले नाही तर आपले नशीब समजावे. आणि लुलू म्हणून सांगता की, जर आपल्या जवळ कोणतीही व्यक्ती मदतीसाठी येत असेल तर त्याची प्रमुख तीन कारणे असू शकतात. भाव, अपमान आणि भय. जो कृष्ण मानत बाब ठेवून येतो त्याला प्रेम हवे असेत. कृष्ण जर अप्पावामुळे आला असेल तर त्याला मदतीची आवश्यकता असते. आणि जर तो प्रभावाने आला तर आपण परमेश्वराचे आभार मानायला हवे कारण परमेश्वराने आपल्याला कृष्णाला प्रभावित करण्याची क्षमता प्रदान केली आहे. परमेश्वराने आपल्याकडे जर कृष्णाला मदत मागायला पाठवले असेल अन् तु व्यक्ती मोठ्या अपेक्षेने आली असेल तर आपलीही मदतीची तयारी असायला हवी. कारण परमेश्वर तुमची परिक्षा बघत असेल की, हा कृष्णाची मदत करतो की नाही? ज्याची इतराना मदत करायची इच्छ नसेल त्याला परमेश्वरकडे काही मागण्यास अधिकार नसतो. तु जी मदतीची भावना तुझ्या वडील आणि भावाकडून केली खरच त्यांनी तुला हा विश्वास संपादन केला त्यासाठी त्यांचेही मनापासून कौतुक केलेच पाहिजे. मदत मोठी नसते मोठे असते ते मदत करण्यासाठी तत्पर असणारे नव. कधी कधी एखाद्याला केलेली छोटेशी मदत त्याच्या आयुष्याला कलाटणी देऊ शकते.’ मित्रते को उठना ही असली जीत हे, वसना भीड में खडे रहना कौन सी बड़ी प्रेत है ? ■ ■	अनंतायन अॅड. अनंत खेळकर मो. 9370061677 बहुजन सौरभ
---	--

जन्मशती सोहळा आचार्य दीनबंधू शेगांवकर

एकसाथ...’ या काव्यरचनेत दीनबंधू

म्हणतात, देशहिताचे जनहिताचे कंकण बांधून, सिंधुसिंधू भारतास साय सांगू गर्जून आम्हीच आणू रे, समाजवादाला समतेचे वारे, भारत भूमीला सन्बुद्धाचे, पंचशिलीचेच, मुलभूमीचे सेवक होऊ एकजात ॥ चलो नागपूर... दीनबंधूंनी आपल्या गावी काही चुलते, भाऊ व वस्तीतील सवंगडी मिट्टून 1949 साली ‘लोकसेवा नाटयमंडळ’ स्थापन केले. ‘संत दामाजी’, ‘भक्त पुंडलिक’, ‘सगीत सौमध’, ‘माझी जमीन’, या नाटकांचे गोंरांगव व अजुबाजूच्या गावी प्रयोग केले. तसेच घुसरला (जि. अकोला) ‘दीनबंधू भजन मंडळ’ व ‘दीनबंधू कलापथक मंडळ’तून लोकजागृती केली. मजुरांनी असताना डॉ. बाबासाहेबांची एक प्रचंड सभा 10 डिसेंबर 1945 रोजी अकोल्याच्या भाटे मैदानावर होती. त्या सभेत गुरुजींना पहिल्यांदा डॉ. बाबासाहेबांचे दर्शन जाले. घरी आल्यावर त्यांनी गीत रचले. ‘हिंदिन सगळ्या बांधूने, एक कराना आता, भीमराज आले, आले भीमराज आले’ आणि ते कायमचे डॉ. बाबासाहेबांच्या विचारांचे निष्ठावंत अनुयायी बनले. भेकाड वृत्ती ही कुठे नेऊनी जाव्य

घराघरी आजचे भीमतत्त्व हे पाळ्य गुलामी फेकूनी द्या जयभीम सैनिकांनो क्रांती वीरांनो, अरे गड्यांनो, जयभीम गर्जनां... गुरुजींनी आंबेडकरी गीतांचे पहिले पुस्तक 1950 साली ‘उद्धर’ नावाने प्रसिद्ध केले. ‘लुबिनी’ आणि ‘तपगात’ प्रकाशनाच्या माध्यमातून त्यांनी ‘बुद्ध-भीम-धम्म पाळणा पोवाडा’, ‘दलित जागृती’, ‘भीम भजनमाला’, ‘बुद्ध भजनवाली’, ‘निळ्य डोंडा’, ‘भीमपदी श्रद्धांजली’, ‘बुद्धाचा धर्म घेतला’, ‘भीम-जन्म कथा’, ‘अंगग प्रकाश’, ‘बौद्ध विवाह विधी’, ‘बौद्ध नित्यपूजापाद’, ‘धम्मकक्षपतन सुत आणि अशोक विजय (नाटक) असे 42 लहान-मोठे ग्रंथ प्रकाशित केले. बौद्ध संस्कृतीने ओर्धवलेले दूरपेक्षा हे साहित्य दर्पण नवीन पिढीला

गोपस्तंभासारखे प्रेरणादायी आहे.

14 ऑक्टोबर 1956 रोजी नागपूरला धर्मांतर सोहळ्यात दीनबंधू यांनी बुद्धधर्माची दीक्षा घेतली. त्यांचा दीक्षाभूषी क्र. 36083 होता. अकोला जिल्ह्यात भारतीय बौद्ध महासभेचे सलग 40 वर्षे अध्यक्ष राहिले. अकोला जिल्ह्यात ग्रामीण भागात लोकसभभागतून बाभुळगांव (1963), म्हैसपूर (1968)

‘दीनबंधू भजन मंडळ’ व ‘दीनबंधू कलापथक मंडळ’तून लोकजागृती केली. मजुरांनी असताना डॉ. बाबासाहेबांची एक प्रचंड सभा 10 डिसेंबर 1945 रोजी अकोल्याच्या भाटे मैदानावर होती. त्या सभेत गुरुजींना पहिल्यांदा डॉ. बाबासाहेबांचे दर्शन जाले. घरी आल्यावर त्यांनी गीत रचले. ‘हिंदिन सगळ्या बांधूने, एक कराना आता, भीमराज आले, आले भीमराज आले’ आणि ते कायमचे डॉ. बाबासाहेबांच्या विचारांचे निष्ठावंत अनुयायी बनले. भेकाड वृत्ती ही कुठे नेऊनी जाव्य

घराघरी आजचे भीमतत्त्व हे पाळ्य गुलामी फेकूनी द्या जयभीम सैनिकांनो क्रांती वीरांनो, अरे गड्यांनो, जयभीम गर्जनां... गुरुजींनी आंबेडकरी गीतांचे पहिले पुस्तक 1950 साली ‘उद्धर’ नावाने प्रसिद्ध केले. ‘लुबिनी’ आणि ‘तपगात’ प्रकाशनाच्या माध्यमातून त्यांनी ‘बुद्ध-भीम-धम्म पाळणा पोवाडा’, ‘दलित जागृती’, ‘भीम भजनमाला’, ‘बुद्ध भजनवाली’, ‘निळ्य डोंडा’, ‘भीमपदी श्रद्धांजली’, ‘बुद्धाचा धर्म घेतला’, ‘भीम-जन्म कथा’, ‘अंगग प्रकाश’, ‘बौद्ध विवाह विधी’, ‘बौद्ध नित्यपूजापाद’, ‘धम्मकक्षपतन सुत आणि अशोक विजय (नाटक) असे 42 लहान-मोठे ग्रंथ प्रकाशित केले. बौद्ध संस्कृतीने ओर्धवलेले दूरपेक्षा हे साहित्य दर्पण नवीन पिढीला

मिलिंद मानकर
मो. 8177866397

जन्मशताब्दीनिमित्त आचार्य दीनबंधू शेगांवकर गुरुजींच्या वाचन स्मृतीला आणि त्यांच्या अर्थांग अभंग कलाकृतीला विनम्र अभिवादन. मानाचा मुजरा.

घराघरांतुनी पडला प्रकाश

वंदिती भीमास भक्तिभाव

‘बुद्धू’ म्हणे सारे प्रियमना करिति

आधुन्य मागती भिमदेवा ■ ■

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा पुतळा तळेगाव दाभाडे

स्वामिनाथ स्मरणशिल्प ११२

ता.मावळ जिल्हा पुणे

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे निवासस्थान तळेगाव दाभाडे येथे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि आईसाहेब रमा यांचा पुतळा आहे दिनविशेष कार्यक्रम नित्यनेमाने उत्सव साजरा करतात

संवाद मित्र, किसन थूल मो. 7083391335

महत्वाचे

प्रणोती कळमकर यांच्या ‘चैतन्यस्मृतींचा सौंदर्यबोध’ या समीक्षाग्रंथाचे प्रकाशन

नागपूर : कवयित्री व लेखिका प्रणोती कळमकर यांचा ‘चैतन्य झरा’ कवित्तसंग्रह व ‘स्मृतिगंध’ लेखसंग्रहावर आधारित ‘चैतन्यस्मृतींचा सौंदर्यबोध’ या समीक्षाग्रंथाचे प्रकाशन आदर्श मंगल कार्यालय, अयोध्या नगर येथे अखिल भारतीय सावित्री ब्रिगेड व थिऑलॉजिकल ऑर्डर ऑफ सर्विस यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित स्त्री शक्ती मेळाव्यात प्रकाशन झाले. या समीक्षाग्रंथाच्या संपादक आ. विजयाताई मारोतकर, ब्लॉक डॉ. लीना निकम आणि प्रस्तावना डॉ. सुनंदा जुलमे यांची आहे. यात 42 ज्येष्ठ, श्रेष्ठ, प्रख्यात साहित्यिकांच्या समीक्षांचा समावेश आहे. या प्रसंगी व्यासपीठावर डॉ. रमिता मेहरे, डॉ. लीना निकम, डॉ. नीलम जैन, सरोज अंदनकर, डॉ. शील बागडे, डॉ. ऋतुजा गोमासे, नीमा बोडखे, सरिता राणेकर, वनिता पोतुवार, डॉ. मिताली कळमकर उपस्थित होत्या. प्रणोती कळमकर यांचे पुस्तक प्रकाशनासाठी साहित्यिकांनी अभिनंदन केले.

महावितरणला राष्ट्रीय पुरस्कार
नागपूर : ऊर्जा परिवर्तनाद्वारे विद्युत क्षेत्राला नवी दिशा मिळाली आहे. त्यातून स्वस्त व शाश्वत विजेकडे वाटचाल सुरू झाली आहे. या कामगिरीचा सन्मान म्हणून नवी दिल्ली येथे शनिवारी स्कोच समूहाच्या वतीने महावितरणला राष्ट्रीय पुरस्काराने गौरविण्यात आले. कार्यकारी संचालक भुजंग खंदारे व कार्यकारी अभियंता रोहित जोगदंड यांनी हा पुरस्कार स्विकारला.

मातंग समाजासाठी 5 एप्रिलला राज्यस्तरीय वधू-वर परिचय मेळावा
नागपूर : मातंग समाजातील विवाहयोग्य युवक-युवतींना योग्य जीवनसाथी मिळवा या उद्देशाने ‘शुभमंगलम विवाह संस्था, नागपूर’ यांच्या वतीने भव्य राज्यस्तरीय वधू-वर परिचय मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले आहे. हा मेळावा दि. 5 एप्रिल 2026 रोजी सकाळी 9 वाजता सीताबर्डी येथील अमृत भवन, झांशी राणी मेट्रो स्टेशनजवळ आयोजित करण्यात येणार आहे. या मेळाव्यात एकमेकांशी प्रत्यक्ष भेटून परिचय करून घेण्याची संधी उपलब्ध होणार आहे. त्यामुळे नवीन नात्यांची सुरंदार सुरुवात करण्यासाठी हा उपक्रम महत्त्वपूर्ण ठरणार आहे. समाजातील सर्व बांधवांनी या सुवर्णसंधीचा लाभ घ्यावा, असे आवाहन आयोजकांनी केले आहे. अधिक माहितीसाठी संजय पोटाफोडे (मो. 8956230785 / 9370250785) यांशी यादीस संपर्क साधावा, असेही कळविण्यात आले आहे.

निधन वार्ता

राजन परकाळे

नागपूर : जुना सुभेदार ले आऊट, फ्लॅट नंबर 40 शिवालय हाईट, येथील रहिवासी व नागपूर सुधार प्रयास चे सेवानिवृत्त शाखा अधिकारी तसेच वेल्फेअर असो.चे सचिव राजन परकाळे (वय 61 वर्षे) यांचे हृदयविकाराने शनिवार दिनांक 28 मार्चला आकस्मित निधन झाले. त्यांचा अंत्यविधी मानेवाड घाटावर पार पडला.

माया वाहने

नागपूर : बेलतोडी परिसरातील साई श्रद्धा पार्क निवासी माया माधव वाहने (वय 66 वर्षे) यांचे निधन झाले. त्यांच्या पश्चात पती सेवानिवृत्त शिक्षक माधव वाहने, मुले रवि व आकाश वाहने, सुना, नातवंडे असा मोठा आसपरिवार आहे. त्यांचेवर मानेवाड घाट येथे अंत्यसंस्कार पार पडले.

अजय नारायण वासनिनिक

नागपूर : डॉ. आंबेडकर सेंटर फॉर जस्टिस अँड पीस (ए.सी.जे.पी.) चे एक्झिक्युटिव्ह मेबर स्मृतिशेष अजय नारायण वासनिनिक यांचे अचानक हृदयविकाराच्या झटक्याने दुःखद निधन झाले. त्यांच्या अकाली निधनाने सामाजिक वर्तुळात हळूहळू व्यक केली जात आहे. अजय वासनिनिक हे सामाजिक बांधिलकी जपत विविध उपक्रमांत सक्रिय होते. त्यांच्या निधनामुळे ए.सी.जे.पी. परिवारासह मित्रपरिवारावर दुःखाचा डोंगर कोसळला आहे. त्यांचेवर वैशालीनगर घाट येथे अंत्यसंस्कार पार पडले

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सोम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मॅडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Published at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujuansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648

तुमचे वाकने म्हणजे तुमच्या विचारांचे, माणूसपणाचे वाकणे होय : यशवंत मनोहर

नागपूर : यशवंत मनोहर प्रतिष्ठान, नागपूरत तर्फे ‘पुरस्कार प्रदान व ग्रंथ प्रकाशन सोहळ्या पार पडला, यावेळी संदेश देताना, जेष्ठ कवी व विचारवंत डॉ. यशवंत मनोहर म्हणाले, *‘तुमचे वाकणे म्हणजे तुमच्या विचारांचे, माणूसपणाचे वाकणे होय!’* कार्यक्रमाचे अध्यक्ष ज्येष्ठ संपादक श्रीमंत माने होते. अतिथी ज्येष्ठ संपादक श्रीपाद अपराजित व संविधानाचे अभ्यासक डॉ. देविदास घोडेस्वार होते. यावेळी मंचावर पुरस्कार प्राप्त कवी हबीब भंडारे व विनायक पवार उपस्थित होते. यावेळी प्रास्ताविक करताना प्रा.ज्योतिक ढाले म्हणले, ‘डॉ. यशवंत मनोहर यांच्या ग्रंथांचा वाचकवर्ग संपूर्ण भारतात आहे. सरांचे जवळपास शंभर ते सव्वाशे ग्रंथ प्रकाशित झाले,तर काही ग्रंथ प्रकाशनाच्या मार्गावर आहेत. काही ग्रंथांचा हिंदी आणि इंग्रजी भाषेत अनुवाद झाला. बुद्ध, फूले, शाहू, आंबेडकरांच्या

समताधिष्ठित विचारांतून समाज निर्माण झाला पाहिजे. यासाठी इहवादी भूमिकेतून डॉ. यशवंत मनोहरांनी लेखन केले. स्वतः निर्माण केलेल्या शैलीत आंबेडकरवादी तत्त्वज्ञान वाचकांना, अभ्यासकांना, संशोधकांना चिंतन करायला लावणारं सरांचे लेखन आहे. डॉ. यशवंत मनोहर यांचे पाच ग्रंथ प्रकाशित झाले. डॉ. शैलेंद लेंडे

सशक्त संघर्षासाठी मजबूत संघटन व साधननिर्मिती गरज : अॅड. डॉ. सुरेश माने

नागपूर : देशात ऐतिहासिकदृष्ट्या झालेल्या आर्य-अनार्य संघर्षानंतर वैदिक संस्कृतीविरोधात अब्राहमणी चळवळी देशभर उभ्या राहिल्या. चार्वाक, महावीर, बुद्ध यांच्यापासून ते डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि बहुजन नायक काशीराम यांच्या संघर्षापर्यंतचा इतिहास पाहिला असता, बहुजन चळवळ जेव्हा सशक्त, प्रामाणिक नेतृत्वाखाली आणि योग्य साधनसंपत्तीच्या बळवर उभी राहिली, तेव्हा ब्राह्मणवादवर मात करण्यात यश मिळले. त्यामुळे सशक्त संघर्ष व प्रभावी राजकारणासाठी मजबूत संघटन आणि साधननिर्मिती हाच एकमेव मार्ग असल्याचे प्रतिपादन अॅड. डॉ. सुरेश माने यांनी केले. ते नागपूर येथे आयोजित विदर्भस्तरीय बीआरएसपी, बामसेफ व इतर आघाडीच्या प्रमुख कार्यकर्त्यांच्या प्रशिक्षण शिबिरात बोलत होते. या शिबिराला पूर्व विदर्भातील सर्व जिल्ह्यांतील कार्यकर्त्यांची मोठ्या संख्येने उपस्थिती होती. शिबिराच्या सुरुवातीला विविध जिल्ह्यांतील प्रमुख कार्यकर्त्यांकडून छत्रपती शिवाय जयंती, बहुजन नायक काशीराम जयंती, महिला संमेलन, बीआरएसपी सत्यस्ता अभियान आणि ‘बहुजन संवाद’ मासिक वितरणाचा आढावा घेण्यात आला. त्यानंतर प्रत्येक जिल्ह्याला एक महिन्याच्या आत सदस्याता वाढ, ‘बहुजन संवाद’चे वितरण आणि विभागनिहाय स्थायी समित्या स्थापन करण्याचे उद्दिष्ट देण्यात आले. तसेच, येत्या 11 आणि 14 एप्रिल रोजी बहुजन महापुरुषांच्या जयंती

बीआरएसपीच्या बॅनरखाली साजऱ्या करण्याचे निर्देश देण्यात आले. कार्यकर्त्यांच्या कामगिरीच्या आधारे काहीना राज्य, जिल्हा आणि विधानसभा स्तरावर नियुक्त्या जाहीर करण्यात आल्या. संघटन बळकटीसाठी बीआरएसपीच्या सर्व 15 विस् सक्रिय करण्यावर भर देत नवीन पदाधिकाऱ्यांची नियुक्ती करण्याचे आदेश देण्यात आले. पुढील बैठकीत सर्वांना न बोलावता जिल्हानिहाय प्रतिनिधींनी लेखी अहवाल व संघटन निधी सादर करावा, असे निर्देश देण्यात आले. पुढील बैठक 2 मे रोजी दुपारी 12 ते 3 वाजता नागपूर येथे होणार असल्याचे जाहीर करण्यात आले. ‘बीआरएसपी संवाद’चे वितरण 1500 वरून वाढवून एप्रिल महिन्यासाठी 25,000 पर्यंत नेण्याचे लक्ष्य निश्चित करण्यात आले. हे प्रशिक्षण शिबिर नागपूर येथील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सांस्कृतिक भवन, उर्वेला कॉलनी, वर्धा रोड येथे पार पडले. कार्यक्रमाच्या शेवटी दिगंत प्राचार्य रणजीत मेश्राम यांना आदर्शजली अर्पण करून शिबिराची सांगता करण्यात आली.

मथुरादास मोहोता विज्ञान महाविद्यालयात माजी विद्यार्थी संघटनेची कार्यकारिणी जाहीर

नागपूर : मथुरादास मोहोता विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर येथील माजी विद्यार्थी संघटनेची नवीन कार्यकारिणी दिनांक 29 मार्च 2026 रोजी सकाळी 11 वाजता आयोजित संघट जाहीर करण्यात आली. नव्याने गठीत करण्यात आलेली ही कार्यकारिणी 2026 ते 2029 या कालावधीत कार्यरत राहणार आहे. या कार्यकारिणीच्या अध्यक्षपदी अॅड. विलास अढळ यांची निवड करण्यात आली असून उपाध्यक्षपदी शेखर चहंदे व राम ठेंबरे यांची निवड करण्यात आली. सचिव म्हणून धम्मप्रकाश वैद्य यांची तर सहसचिव म्हणून अॅड. हेमंत भोंडो, डॉ. सुरेश गुप्ता आणि अभय पोहणे यांची निवड झाली. कोषाध्यक्षपदी सचिन वरगंठीवर यांची जबाबदारी सोपविण्यात आली आहे.

कार्यकारिणी सदस्य म्हणून डॉ. सुनिल भगत,

डॉ. साधना थोटे, संजय शेंडे, श्रीधर चौहान, राजेश समर्थ, शिव मेहेर, विजय बेलसरे, राजेश गायधने आणि रंजना मुजुमदार यांची निवड करण्यात आली. या निवड प्रक्रियेसाठी डॉ. जितेंद्र रामटेके, डॉ. सतीश गोस्वामी आणि डॉ. मधुकर भोंडे यांनी निर्वाचन अधिकारी म्हणून काम पाहिले. कार्यक्रमादरम्यान अॅड. विलास अढळ यांनी संघटनेचा अहवाल सादर केला, तर डॉ. एम. डी. पवार यांनी आपल्या महाविद्यालयीन शिक्षणाच्या आठवणींना उजाळा दिला. मावळीने अध्यक्ष सतीश दंडे यांनी मार्गदर्शनपर व्याख्यान देऊन नवीन कार्यकारिणीला शुभेच्छा दिल्या. कार्यक्रमाचे यशस्वी आयोजन प्राचार्य डॉ. जीवन दंतुलवार यांच्या सहकार्याने करण्यात आले. कार्यक्रमाची सांगता अत्युपहार व गीत-संगीत सादरीकरणाने करण्यात आली.

‘मुंबईच्या महापौर रितू तावडे यांच्या हस्ते होणार उद्घाटन’

मुंबई येथे 3 एप्रिल रोजी जिजाऊ ब्रिगेडचे राज्य महाअधिवेशन

अमरावती : महिलांचे सामाजिक, सांस्कृतिक व वैचारिक विचारगोठ असलेल्या जिजाऊ ब्रिगेडच्या वतीने दिनांक 3 एप्रिल 2026 रोजी राज्यस्तरीय महाअधिवेशन छत्रपती शिवाजी महाराज नाट्यमंदिर, मुंबई (दादर) येथे आयोजित करण्यात आलेले आहे. या अधिवेशनासाठी महाराष्ट्रभरातून हजारो महिला पदाधिकारी सहभागी होणार आहेत. या महाअधिवेशनातील वैचारिक प्रबोधनाचा लाभ घेण्यासाठी महाराष्ट्राच्या प्रत्येक जिल्ह्यातील महिलांनी मोठ्या संख्येने महाराष्ट्राच्या राजधानीत उपस्थित राहण्याचे आवाहन जिजाऊ ब्रिगेडच्या प्रदेशाध्यक्ष सीमा बोके यांनी केले आहे. हे महाअधिवेशन एकूण चार सत्रांमध्ये पार पडणार असून या भव्य कार्यक्रमाचे उद्घाटन मुंबई महानगरपालिकेच्या महापौर रितूताई तावडे यांच्या हस्ते होणार आहे. या अधिवेशनासाठी जिजाऊ ब्रिगेडच्या प्रदेशाध्यक्षा सीमा बोके असणार आहेत. तसेच आमदार

मंदाताई म्हात्रे, नवी मुंबईच्या महापौर सुजाता पाटील आणि ठाण्याच्या महापौर शर्मिला पिंपळोलकर यांची सुद्धा या कार्यक्रमाला उपस्थिती राहणार आहे. या कार्यक्रमात विविध क्षेत्रातील सुप्रसिद्ध व्यक्तीयते यांचे मार्गदर्शन लाभणार असून जिजाऊ ब्रिगेडच्या विशेषांकाचे प्रकाशन होणार आहे. या अधिवेशनासाठी मराठा सेवा संघाचे संस्थापक अध्यक्ष अॅड. पुरुषोत्तम खेडकर, शिवधर्म संसद

सदस्य शिवमती रेखाताई खेडकर तसेच मराठा सेवा संघाचे प्रदेशाध्यक्ष ईंजि. विजय घोंगरे, राज्य कार्याध्यक्ष नवनाथ घाडगे, प्रदेश महासचिव चंद्रशेखर शिखरे, जिजाऊ ब्रिगेड महासचिव सोहा खेडकर आंतरराष्ट्रीय अध्यक्षा मयुरा देशमुख, राष्ट्रीय अध्यक्षा निर्मला पाटील यांची प्रमुख उपस्थिती राहणार आहे. या अधिवेशनासाठी जिजाऊ ब्रिगेडच्या राज्य उपाध्यक्ष अंजली भोसले, मुंबई अध्यक्षा सिमता देसाई, नवी मुंबई अध्यक्षा भारती पाटील, महासचिव सौम्य सोमवंशी, कार्याध्यक्ष मनीषा देसाई, ठाणे जिल्हाध्यक्ष सुनिता पाटील व मुंबईची सर्व टिम अथक परिश्रम घेत आहेत. तरी या भव्य अधिवेशनाकरिता मोठ्या संख्येने महिलांनी उपस्थित राहावे असे आवाहन प्रदेशाध्यक्ष सीमा बोके यांनी केले आहे.

संस्था /संघटनेची शुभेच्छा जाहिरात स्वरूपात देऊन दैनिक बहुजनसौरभला आर्थिक सहकार्य करावे!

चला आपला बहुजन सौरभ बलशाली करू या !

आपल्या बहुजन समाजातील महापुरुषांच्या विचारांवर आपण सर्व क्षेत्रांत उल्लेखनीय कामगिरी केली आहे. त्यांच्या जयंती निमित्त आपण वैयक्तीक अथवा मित्रांच्या/ संस्था/संघटनेची शुभेच्छा जाहिरात स्वरूपात देऊन दैनिक बहुजनसौरभला आर्थिक सहकार्य करावे!

वर्तमानपत्रात बातम्या, लेख, कथा, कविता हवे असते तसेच जाहिराती गरजेच्या असतात हे लक्षात घेऊन आपण आपल्या कुटुंबातील सदस्यांचे जयंती-स्मृतीदिन, वाढदिवस, सण, उत्सव, व्यवसाय, उत्पादने इत्यादी अनेक बाबतीत आपल्या समाजातील उद्योजक व व्यवसायिक यांनी जाहिरात देऊन किंवा जसे शक्य आहे तसे आर्थिक मदत केली तरच आपण आपलाच मिडीया बलशाली करू शकतो!

मुख्य संपादक, दैनिक बहुजन सौरभ

मनोहर यांची कविता मूल्यसंधर्ष गतिमान करणारी आहे.’ डॉ.प्रकाश राठोड म्हणाले, ‘आसवांची वेल’ या ग्रंथातील सर्व मूल्य लेख आहेत. समकालीन माणसं आपल्यातून निघून गेले.त्यांच्या संदर्भातील कृतज्ञता डॉ. यशवंत मनोहर यांनी व्यक्त केली. डॉ.अनमोल शेंडे यांनी ‘नवसंस्कृतीचे जनक’ डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर’ या डॉ. . यशवंत मनोहर यांच्या ग्रंथावर भाष्य करतांना म्हणाले, ‘डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी माणूसकीची संस्कृती निर्माण केली. तर ‘चिंतनपौर्णिमा’ या ग्रंथावर डॉ. सर्जनादित्य मनोहर यांनी भाष्य करताना म्हणाले, डॉ.यशवंत मनोहर यांनी वर्तमान काळातील चिंतन या ग्रंथात आले. पुढे ते म्हणाले, सर्वांनी संविधान संस्कृतीचे अनुयायी व्हायला पाहिजे. त्यासाठी डॉ. यशवंत मनोहर यांनी या ग्रंथात कृती कार्यक्रम दिला आहे.तर पुरस्कार प्राप्त कवीवर भाष्य करताना प्रा. प्रमोद नारायणे म्हणाले, यशवंत मनोहरांची काव्यप्रवृत्ती आणि हबीब भंडारे व विनायक पवार यांनी काव्यप्रवृत्ती कूटेतरी जुळते आहे, म्हणून त्यांना काव्यपुरस्कार देण्यात आला. यशवंत मनोहर प्रतिष्ठानतर्फे दिला जाणारा कविसूर्य यशवंत मनोहर काव्य पुरस्कार यंदा पेण, रायगड येथील कवी व गीतकार प्रा. विनायक पवार आणि कवी हबीब भंडारे,

संभाजी नगर यांना प्रदान करण्यात आला. यावेळी प्रमुख अतिथी डॉ. देविदास घोडेस्वार यांनी डॉ.यशवंत मनोहरांच्या व्यक्तिमत्त्वाची मराठी साहित्याला आंबेडकरवादी विचारांची जोड दिल्यामुळे मराठी साहित्याचे वैभव द्विगुणित झाले. ज्येष्ठ संपादक श्रीपाद अपराजित यांनी डॉ. यशवंत मनोहर यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे विविध पैलू श्रोत्यांसमोर मांडले. अध्यक्षीय भाषणात श्रीमंत माने म्हणाले, एखादा विचार नाकारणे म्हणजे जागतिक, सामाजिक, राजकीय ऑर्डरला आव्हान देण्यासारखे असल्याचे सांगत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी परंपरा नाकारून या, शक्तीला आव्हान देतच सार्वजनिक जीवनाची सुरुवात केली. डॉ. यशवंत मनोहर म्हणाले, ‘मी लिहीतो त्याचा डोळ्यापेक्षा डोवयाशी संबंध अधिक आहे.’ विचारांला गतिमान ठेवता आले पाहिजे. तरच समाज गतिमान होईल! संचालन कवी प्रशांत वंजारे यांनी केले, तर आभारप्रदर्शन डॉ. पुष्पलता मनोहर यांनी मानले. या सोहळ्यात प्राचार्य धर्मरक्षित टेंगुणे, प्रा. कुलदीप शेंडे, प्रा. दिनेश कोटगले, कवी लोकनाथ यशवंत, कविश्रेष्ठ प्रसेनजित गायकवाड, जेष्ठ विचारवंत प्रमोद वाळके, डॉ. विजय गवई व अनेक मान्यवर मंडळी उपस्थित होती.

पारस विज केंद्रातील एफजीडी प्रकल्पातील वाहनचालकांचा 8 एप्रिलपासून उपोषणाचा इशारा

नागपूर : पारस औष्णिक विज केंद्राच्या एफजीडी (Flue Gas Desulfurization) प्रकल्पात कार्यरत असलेल्या दोन वाहनचालकांनी प्रलंबित वेतन व अंतिम देयक न मिळाल्याने 8 एप्रिल 2026 पासून उपोषण आंदोलन सुरू करण्याचा इशारा दिला आहे. महाराष्ट्र पारस विज निर्मिती रोजंदारी मजदूर केंद्रीय कार्याध्यक्ष भाई जी. एम. भालेराव यांनी प्रसिद्धीपत्रकाद्वारे ही माहिती दिली. म ि म ळ ा ल े य ा माहितीनुसार, पारस विज केंद्रातील एफजीडी प्रकल्पाचे काम मे. ब्रिज अॅन्ड रुफ कंपनीकडे असून, त्यांचे पेटी कंत्राटदार मे. अर्भि ईंजिनअरिंग कंपनीमार्फत प्रविण वानखडे व आशीष सोनोने हे वाहनचालक मागील तीन वर्षांपासून कार्यरत आहेत. मात्र, मे. अर्भि ईंजिनअरिंग कंपनीच्या व्यवस्थापनाने 10 मार्च 2026 पासून बदली आदेशाचा दाखला देत दोघांना कामावर येण्यास मज्जाव केला आहे. तसेच, कोराडी विज प्रकल्पात रजु होण्याचे निर्देश 1 मार्च

2026 च्या आदेशात देण्यात आले असले तरी, कंत्राटी कामगार कायद्यानुसार प्रलंबित वेतन व अंतिम देयके अदा केल्याशिवाय अन्य रजु होण्याची सक्ती करता येत नाही, असे मत संघटनेने व्यक्त केले आहे. या संदर्भात 11 मार्च 2026 रोजी संघटनेने पारस विज व्यवस्थापन, एफजीडी प्रकल्पाचे कार्यकारी अभियंता, मे. ब्रिज अॅन्ड रुफ तसेच मे. अर्भि ईंजिनअरिंग कंपनी यांना लेखी निवेदन दिले होते. मात्र, संबंधितांकडून कोणतीही दखल घेतली नसल्याचा आरोप करण्यात आला आहे. दरम्यान, 7 एप्रिल 2026 पर्यंत प्रलंबित वेतन व अंतिम देयके न दिल्यास 8 ते 11 एप्रिल दरम्यान साखळी उपोषण करण्यात येईल. त्यानंतरही न्याय न मिळाल्यास 12 एप्रिल 2026 पासून पारस विज केंद्राच्या मुख्य प्रवेशद्वारासमोर सकाळी 9 वाजल्यापासून बेमुदत आमरण उपोषण आंदोलन करण्यात येईल, असा इशारा जी.एम. भालेराव यांनी दिला आहे.

आसाच्या फाउंडेशनतर्फे स्व. सुमित गुघाणे वृद्धाश्रमात मोफत आरोग्य शिबिर

नागपूर : दिवंगत सीताबाई विठ्ठलराव बनसोड यांच्या पुण्यस्मरणार्थ आसाच्या फाउंडेशनतर्फे स्व. सुमित गुघाणे वृद्धाश्रम येथे वृद्धांसाठी मोफत आरोग्य तपासणी शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. या उपक्रमातून वृद्धांना आरोग्य सेवा तसेच आपुलकीचा स्पर्श मिळाला. या शिबिरात अगस्त्य हॉस्पिटलचे संचालक डॉ. अनिकेत खरात (एम.बी.बी.एस., एम.एस. - जनरल सर्जन) यांनी उपस्थित राहून वृद्धांची सखोल तपासणी केली. ‘रुग्ण सेवा हीच मानव सेवा’ या भावनेतून त्यांनी प्रत्येक रुग्णाशी संवाद साधत आवश्यक उमचार व मार्गदर्शन दिले. स्व. सुमित गुघाणे वृद्धाश्रमाचे अध्यक्ष

डॉ. सुशील वानखडे (संचालक बनसोड यांच्या फाउंडेशनतर्फे स्व. सुमित गुघाणे वृद्धांसाठी मोफत आरोग्य तपासणी शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. या उपक्रमातून वृद्धांना आरोग्य सेवा तसेच आपुलकीचा स्पर्श मिळाला. या शिबिरात अगस्त्य हॉस्पिटलचे संचालक डॉ. अनिकेत खरात (एम.बी.बी.एस., एम.एस. - जनरल सर्जन) यांनी उपस्थित राहून वृद्धांची सखोल तपासणी केली. ‘रुग्ण सेवा हीच मानव सेवा’ या भावनेतून त्यांनी प्रत्येक रुग्णाशी संवाद साधत आवश्यक उमचार व मार्गदर्शन दिले. स्व. सुमित गुघाणे वृद्धाश्रमाचे अध्यक्ष

